

Umjetnička knjiga hrvatskih narodnih nošnji u tehnici linoreza

---

Florjanović, Marina

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:970790>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

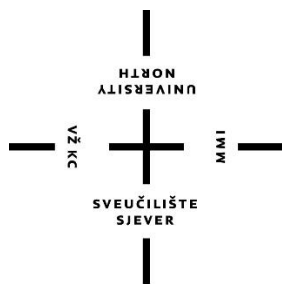
Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-20**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

Sveučilište Sjever

Završni rad br. 231/MED/2023

Umjetnička knjiga hrvatskih narodnih nošnji u tehnici linoreza

Marina Florjanović, 0336048533

Koprivnica, rujan 2023. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za umjetničke studije		
STUDIJ	sveučilišni prijediplomski studij Medijski dizajn		
PRISTUPNIK	Marina Florjanović	MATIČNI BROJ	0336048533
DATUM	13.09.2023.	KOLEGIJ	Originalna grafika
NASLOV RADA	Umjetnička knjiga hrvatskih narodnih nošnji u tehnici linoreza		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Art book of Croatian national costumes in linocut technique		

MENTOR	Doc. art. Antun Franović	ZVANJE	Docent umjetnosti
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. Doc. art. Luka Borčić, predsjednik povjerenstva		
	2. Doc. art. Antun Franović, mentor		
	3. Izv. prof. art. Iva Matija Bitanga, član		
	4. Doc. art. Niko Mihaljević, zamjenski član		
	5. _____		

Zadatak završnog rada

BROJ 231/MED/2023

OPIS
Zadatak ovog rada bio je istražiti tradicionalne grafičke tehnike kroz segmente hrvatske kulturne baštine to jest hrvatskih narodnih nošnji. Primarna tehnika koja se istražuje u ovom radu je linorez zbog svoje povijesti i specifičnosti koja korespondira sa odabranom temom hrvatskih narodnih nošnji. Praktični dio rada se bazira na izradi umjetničke knjige koja sadrži ilustrativne prikaze hrvatskih narodnih nošnji. U ovom završnom radu istražuje se važnost ostavljena traga iza sebe te analiza grafičke tehnike kao medij masovne komunikacije.

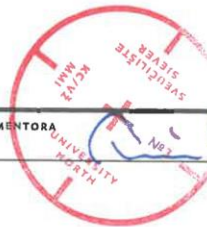
Ključne točke ovog završnog rada su:
-definirati ideju završnog rada
-priložiti pregled povijesti grafike i njezinih tehnika
-proučiti tradicionalne grafičke procese
-analizirati materijale i alate potrebne za grafičke tehnike
-formirati zaključak

ZADATAK URUČEN

15.9.2023

POTPIS MENTORA

SVEUČILIŠTE
SJEVER

Sveučilište Sjever

Odjel za medijski dizajn

Završni rad br. 231/MED/2023

Umjetnička knjiga hrvatskih narodnih nošnji u tehnici linoreza

Student

Marina Florjanović, 0336048533

Mentor

doc.art. Antun Franović

Koprivnica, rujan 2023. godine

Predgovor

Umjetnost je uvijek igrala značajnu ulogu u oblikovanju i očuvanju naših raznolikih kulturnih identiteta. Ova umjetnička knjiga koja je posvećena jednom djelu hrvatske kulturne baštine dokaz je ljepote tradicije kroz umjetničke interpretacije. Narodne nošnje nošene su u posebni prilikama i proslavama a same po sebi mnogo govore o nacionalnoj povijesti, običajima i jedinstvenom identitetu različitih regija. Kroz ove grafičke otiske linoreza, narodne nošnje dobivaju život na stranicama papira, a svaki otisak je slikovita počast ručnom radu prošlih generacija.

Sažetak

Tradicionalne grafičke tehnike imaju dubok i trajan utjecaj na ljudsku kulturu i izražavanje. Umjetnici su kroz povijest koristili tehnike kao što su drvorezi, gravure, bakropisi i sitotisak kako bi njima komunicirali. Ove tradicionalne metode odigrale su ključnu ulogu u očuvanju i prijenosu kulturne baštine, pružajući uvid u događaje iz prošlosti i oblikujući naše razumijevanje povijesti. Fizičko izrađivanje tradicionalnog grafičkog procesa svakom otisku daje autentičnost i jedinstvenost, čineći ih vrijednim umjetničkim djelima i kolekcionarskim primjercima. Štoviše, tradicionalne grafičke tehnike umjetnicima nude sredstva izražavanja koja se ne mogu replicirati u drugim medijima, potičući kreativnost i inovativnost. Ove tehnike imaju bogatu povijest, razvijajući se od drevnih civilizacija do izuma tiskarskog stroja, koji je revolucionirao širenje znanja. Tradicionalne grafičke tehnike danas koegzistiraju s modernim digitalnim metodama, nudeći umjetnicima širok raspon mogućnosti kreativnog izražavanja. Dok koračamo digitalnim dobom, ključno je očuvati i cijiniti nasljeđe tradicionalne grafičke umjetnosti zbog njene uloge u oblikovanju našeg umjetničkog i kulturnog krajolika.

Ključne riječi: tradicionalna grafika, utjecaj, ljudska kultura, povijest, umjetnici, tehnike, tiskarski stroj

Summary

Traditional graphic techniques have a profound and lasting influence on human culture and expression. Throughout history, artists have used techniques such as woodcuts, engravings, etchings, and screen printing to communicate with them. These traditional methods have played a key role in the preservation and transmission of cultural heritage, providing insight into past events and shaping our understanding of history. The physical creation of a traditional graphic process gives each print authenticity and uniqueness, making them valuable works of art and collectibles. Moreover, traditional graphic techniques offer artists a means of expression that cannot be replicated in other media, encouraging creativity and innovation. These techniques have a rich history, developing from ancient civilizations to the invention of the printing press, which revolutionized the dissemination of knowledge. Today, traditional graphic techniques coexist with modern digital methods, offering artists a wide range of possibilities for creative expression. As we move into the digital age, it is crucial to preserve and appreciate the legacy of traditional graphic art for its role in shaping our artistic and cultural landscape.

Keywords: traditional graphics, influence, human culture, history, artists, techniques, printing press

Sadržaj

1.	Uvod	1
2.	Grafičke tehnike	3
2.1.	Povijest grafičkih tehnika	5
2.2.	Vrste grafičkog otiskivanja.....	5
2.2.1.	Visoki tisak.....	6
2.2.2.	Duboki tisak.....	8
2.2.3.	Plošni tisak.....	10
2.2.4.	Propusni tisak.....	10
2.3.	Alati za grafičke tehnike.....	12
2.4.	Papiri i površine za otiskivanje.....	14
2.5.	Nanošenje i miješanje boja	15
3.	Praktični dio	16
3.1.	Vizija i koncept.....	16
3.2.	Razvijanje ideje i razrada skica	16
3.3.	Proces otiskivanja linoreza	20
3.4.	Izrada naslovnice i oblačenje korica knjige.....	25
3.5.	Vežanje knjige	27
3.6.	Finalna verzija umjetničke knjige.....	31
4.	Zaključak.....	38
5.	Literatura.....	40

1. Uvod

Tradicionalna grafika kao oblik umjetnosti, ima korijene koji sežu duboku u ljudsku povijest. Umjetnici su koristili tradicionalne grafičke tehnike kako bi komunicirali, dokumentirali i očarali publiku. Svaka individua ima želju i potrebu za sobom ostaviti trag, otisak u ovom slučaju. Najraniji primjer toga jest "Cueva de las Manos" poznata i kao špilja ruku, „gdje otisak ruku ljudi star od 13 000 do 9000 godina upućuje da su ljudi koji su ih naslikali vjerojatno su preci naroda kulture Tehuelche, lovaca sakupljača koji se ondje javljaju oko 700. godine, a koje su zatekli europski osvajači u 19. stoljeću.“¹

Slika 1 Otisci ruku Cueva de las Manos

Koncept ostavljanja traga duboko je ukorijenjen u ljudskoj prirodi i ima duboko značenje u našim životima. Obuhvaća ideju da naši postupci, doprinosi i nasljeđa traju i nakon našeg života, oblikujući svijet i utječući na buduće generacije. U ovom završnom radu istražujemo važnost ostavljanja traga iza sebe, kako na osobnoj tako i na društvenoj razini. Tradicionalna grafika bila

---

¹ <https://nova-akropola.com/mozaik/zanimljivosti/spilja-ruku-cueva-de-las-manos/>

je ključna u očuvanju i prijenosu kulturne baštine kroz generacije. Prije pojave moderne tiskarske tehnologije, tradicionalna grafika bila je primarno sredstvo masovne komunikacije. „Drvorezi i gravure bili su korišteni za izradu ilustriranih knjiga i novina, čineći informacije dostupnijima široj publici. Inkunabule, znane kao i prvotisak u kulturnoj povijesti vrijedne su ne samo zbog svojega sadržaja, tj. tekstova pisaca koje donose, nego i kao spomenici tipografske umjetnosti i knjižne opreme.“² Izuzetno je važno očuvati spomenike kulture i umjetnosti pošto nam oni služe kao prozor u prošlost. Povijesna mjesta, artefakti i dokumenti pružaju neprocjenjiv uvid u događaje, stilove života i postignuća prethodnih generacija. Razumijevanje povijesti ključno je za učenje iz prošlosti i donošenje odluka za budućnost a upravo kulturna baština odražava bogat opus ljudske raznolikosti. Očuvanjem različitih kultura i tradicija promičemo toleranciju, poštovanje i uvažavanje drugih. Hrvatska je poznata po svojim raznolikim regionalnim identitetima i bogatoj kulturnoj baštini, može se pohvaliti riznicom tradicionalnih narodnih nošnji. Ove nošnje su više od obične odjeće; oni su živa utjelovljenja povijesti i identiteta. Svaka nošnja je ručno rađeni i vezen unikat i jednostavno ne postoje narodne nošnje koje su identične u svakom detalju. Na sličan način funkcioniraju i otisci linoreza, matrica kojom se otiskuje je ručno rađeni unikat a otisci možda na prvu ruku izgledaju identično no zbog detalja poput pozicioniranja papira pa sve do nanošenja boje, ni jedan otisak nije potpuno identičan. Upravo zbog te posebnosti i specifičnosti za ovaj završni rad odabrana je tradicionalna tehnika otiskivanja linorezom koja ujedno korespondira narodnim nošnjama naspram modernih tiskarskih tehnologija gdje je svaki primjerak identična kopija. Smatram da je jedinstvenost usko povezana s inovativnošću i kreativnošću pošto potiče pojedince i organizacije da razmišljaju izvan okvira, istražuju nove ideje i razvijaju nova rješenja.

---

² <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=27484>

2. Grafičke tehnike

„Grafika, zbirni naziv za različite tehnike mehaničkog umnažanja istovjetnih slika – po potrebi i tekstova – s iste matrice (drvorez, bakrorez, bakropis), a pojavile su se otprilike istodobno kad i knjigotisak.³“ Grafičke tehnike obuhvaćaju bogatu i raznoliku lepezu umjetničkih procesa koji su igrali ključnu ulogu u vizualnoj komunikaciji, umjetničkom izražavanju i kulturnoj dokumentaciji kroz povijest. Zahtijevaju duboko razumijevanje materijala, tehnika i izrade. Vježbanjem i očuvanjem ovih vještina umjetnici doprinose kontinuitetu umjetničke tradicije. Na taj način odaju počast ostavštini grafičara koji su bili prije njih, a istovremeno pomiču granice medija. Ove tehnike uključuju stvaranje slika, uzoraka i dizajna na različitim površinama, od papira i platna do drva i metala. Otiskivanje koristeći grafičke tehnike nudi poseban vizualni jezik koji karakteriziraju složene teksture, bogate tonske varijacije i precizne linije. Jedna od ključnih prednosti grafičke grafike leži u njezinoj taktilnoj i autentičnoj kvaliteti. Svaki otisak rezultat je pedantne izrade, gdje se umjetnici izravno bave materijalima, bilo da se radi o rezbarenju u drvu, graviranju metalnih ploča ili pedantnom nanošenju tinte na površinu. Fizikalnost procesa svakom otisku daje osjećaj autentičnosti i jedinstvenosti. Grafički otisci, osobito kada se proizvode u ograničenom broju, postaju vrijedni umjetnički artefakti. Služe kao opipljivi zapisi kreativnog procesa i vizije umjetnika. Kolekcionare i entuzijaste umjetnosti privlači vrijednost i povijest ugrađena u svaki otisak, što ih čini vrlo traženim umjetničkim djelima. Ove kvalitete daju umjetnicima jedinstvena sredstva izražavanja koja se ne mogu aplicirati kroz druge umjetničke medije a mogu se i reproducirati više puta, čineći umjetnost pristupačnijom široj publici što omogućuje širenje ideja i umjetničkih poruka no isto to ne mora biti slučaj pošto umjetnik ima slobodu odlučivanja o broju otiska. U grafici postoji tehnika koja je iznimka te se njome može proizvesti samo jedan otisak a naziva se monotipija. „Monotipija je tehnika izrade likovnog djela oslikavanjem podloge te otiskivanjem samo jednog otiska.“⁴ Značaj te tehnike je to što postoji samo jedan mogući primjerak bez mogućnosti dupliciranja. „Monotipiju je prvi koristio Giovanni Benedetto Castiglione (1609-1664), talijanski slikar i bakropisac koji je također bio prvi umjetnik koji je skice koristio kao gotova i završena djela, a ne samo kao studiju za konačni, završni rad. Praktično, kao izumitelj

---

³ <https://leksikon.muzej-marindrzic.eu/grafika/>

⁴ <https://www.galerija-luka.com/blogs/monotipija-likovna-tehnika-izrade-samo-jednog-otiska>

monotipije, od 1640. godina izradio je više od dvadeset djela, u pravilu u crno bijeloj boji.⁵ U prikazu ispod možemo vidjeti koliko detaljno monotipije mogu izgledati od debljina linija do dubine boje.

Slika 2 Monotipija Giovanni Battista Castiglione

Svaka grafička tehnika ima svoje specifičnosti i kvalitete, ali za svaku tehniku potrebno je znati određene postupke rada to jest izvedbe od izrezivanja matrice do nanošenja boja i otiskivanja. Prije završnog otiska također je moguće napraviti više probnih otisaka gdje umjetnik može vidjeti nedostatke ili nesavršenosti u svojem radu te ih je moguće ispraviti dodatnim izrezivanjem matrice.

---

⁵ <https://www.galerija-luka.com/blogs/monotipija-likovna-tehnika-izrade-samo-jednog-otiska>

2.1. Povijest grafičkih tehnika

Korijeni grafičke grafike mogu se pratiti do drevnih civilizacija, gdje su rani ljudi koristili rudimentarne tehnike za stvaranje slika na zidovima špilja. Ovi rani oblici vizualnog izražavanja postavili su temelje za razvoj grafike. Jedna od najranijih i najutjecajnijih tehnika izrade grafike bio je drvorez. Podrijetlom iz drevne Kine, stekao je važnost u Europi tijekom kasnog 14. stoljeća. Drvorez je omogućio masovnu proizvodnju slika i tekstova, transformirajući širenje znanja i kulture. „U Hrvatskoj su prvi drvorezi nastali potkraj 15. st. u glagoljskoj tiskari u Senju, za koju je knjige ilustrirao G. Senjanin.“⁶ Revolucija u grafici započinje s umjetnicima poput Albrechta Dürera koji su medij uzdigli na nove visine. Dürerovi drvorezi i gravure slavljani su zbog svog tehničkog majstorstva i umjetničke inovacije. U 18. i 19. stoljeću došlo je do porasta ilustriranih publikacija, od knjiga do novina. Najveći porast upotrebe grafike dogodio se izumom prvog tiskarskog stroja čiji je izumitelj Johann Gutenberg. „Smatra se da su elementi njegovog izuma uključivali leguru metala koja se mogla lako rastopiti i brzo ohladiti da bi se stvorila izdržljiva vrsta za višekratnu upotrebu, tinta na bazi ulja koja bi mogla biti dovoljno gusta da dobro prijanja na metalnu vrstu i dobro se prenosi na pergament ili papir, i nova preša, vjerojatno prilagođena onima koje se koriste u proizvodnji vina, ulja ili papira, za primjenu čvrstog ravnomjernog pritiska na površine za tiskanje.“⁷ Grafika je igrala ključnu ulogu u prenošenju vizualnih narativa i informacija široj publici, oblikujući način na koji ljudi konzumiraju vijesti i književnost. Kako je tehnologija napredovala, razvile su se tradicionalne tehnike tiskanja. U 20. i 21. stoljeću svjedočili smo integraciji digitalnih alata i tehnika, brišući granice između tradicionalne i suvremene grafike.

2.2. Vrste grafičkog otiskivanja

Jedna od značajki koje definiraju tradicionalnu grafiku je uključeni element ručnog rada i izrade. Grafičari mukotrpno urežu ili urezuju svoje dizajne na površine s preciznošću i vještinom, često trošeći nebrojene sate na jednu ploču ili blok. Ovaj praktičan pristup daje jedinstvenu taktilnu kvalitetu konačnim otiscima, čineći svaki umjetničkim djelom za sebe. Trajna privlačnost grafike leži u njenoj svestranosti. Umjetnici mogu eksperimentirati sa širokim

---

⁶ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=16358>

⁷ <https://www.britannica.com/biography/Johannes-Gutenberg>

rasponom stilova, od oštrog kontrasta crno-bijelih drvoreza do živih i slojevitih boja sitotiska. Grafika je raznolika umjetnička forma koja obuhvaća širok raspon tehnika, no one se mogu općenito kategorizirati u četiri glavne skupine: duboki, visoki, plošni i propusni tisak. Svaka kategorija nudi jedinstvene pristupe stvaranju tiskanih slika, zadovoljavajući različite umjetničke vizije i izričaje.

2.2.1. Visoki tisak

Visoki tisak jedna je od najstarijih i najdugotrajnijih grafičkih tehnika koju karakterizira jednostavnost i ekspresivnost. U tom procesu slika se urezuje na površinu, na koju se zatim nanosi tinta, a na nju se utisne papir na koji prenosimo sliku. Proces izrade reljefa za visoki tisak je put rezbarenja i crtanja tintom. Proces izrade reljefa za visoki tisak počinje tako što umjetnik urezuje željenu sliku na materijal koji služi kao površina za tisak. Uobičajeni materijali uključuju blokove od drveta i linoleuma. Drvorez, jedan od najranijih oblika reljefnog tiska, često uključuje urezivanje dizajna u drvene blokove. Linorez, s druge strane, koristi blokove linoleuma, koji su lakši za rezbarenje i koji su stekli popularnost u modernom dobu. Koristeći alate za rezbarenje kao što su nožići i dljeta, umjetnik pedantno uklanja materijal s površine bloka. Kada je rezbarenje dovršeno, vrijeme je za nanošenje boje na matricu. Boja se valjkom ravnomjerno nanosi po cijeloj površini matrice, Ovaj postupak zahtijeva nježan dodir kako bi se osiguralo da je pokrivenost tinte ravnomjerna i da na površini ne ostane višak boje. Sve što je urezano na matricu neće se otisnuti na papir već će postati negativ a sve što ostane netaknuto i izbočeno postaje pozitiv, to jest otisnut će se na papir. Visoki tisak omogućuje stvaranje višestrukih otisaka, poznatih kao serije. Umjetnici često eksperimentiraju s različitim bojama ili papirima kako bi stvorili varijacije unutar izdanja. Svaki otisak zadržava jedinstveni karakter ručno rezbarene matrice, čineći svaki otisak umjetničkim djelom za sebe. Reljefni tisak vuče korijene iz starih civilizacija, gdje je služio kao sredstvo za reprodukciju slika i teksta. Najraniji primjeri potječu iz Kine za vrijeme dinastije Tang (618.-906.). Kinezi su izrađivali zamršene drvene blokove za izradu tiskanih tekstova i ilustracija, često u vjerske ili obrazovne svrhe. Ovi rani drvorezi postavili su temelje za razvoj tehnika reljefnog tiska. „Prve komercijalno tiskane knjige prodavale su se na tržnicama Chang’ana, glavnog grada Tanga. U početku se drvorez uglavnom koristio za tiskanje knjiga o poljoprivredi i medicini, kao i za tiskanje kalendara,

kaligrafije i amajlija. Godine 762. prve komercijalno tiskane knjige prodane su na tržnicama Chang'ana i dinastija Tang.“⁸

Slika 3 Prve ilustracije otisnute tehnikom drvoreza

„Iako je tisak na drvo igrao važnu ulogu u širenju informacija i komercijalnih transakcija u Kini, to je bila tehnologija koja je zahtijevala puno vremena. Na primjer, 971. godine, na početku dinastije Song, redovnik Zhang Tuxin započeo je projekt tiskanja Tripitake (zbirke bitnih budističkih spisa) koristeći drvene blokove. Trebalo mu je dvanaest godina da dovrši tiskanje 1076 svezaka.“⁹ Visoki tisak stigao je u Europu tijekom kasnog srednjeg vijeka, zahvaljujući trgovačkim putevima i kulturnoj razmjeni. Drvorez je postao posebno poznat u Europi tijekom 14. i 15. stoljeća a pojava tiskarskog stroja revolucionirala je širenje znanja i umjetnosti putem tiskanih materijala.

---

⁸ <https://www.sutori.com/en/story/block-printing-history--4R3xc764vG3HqAyLhZxKncxC>

⁹ <https://education.asianart.org/resources/the-invention-of-woodblock-printing-in-the-tang-and-song-dynasties/>

2.2.2. Duboki tisak

Korijeni dubokog tiska sežu do drevnih civilizacija, posebno u Mezopotamiji i Egiptu, gdje su se ugravirani pečati koristili u razne svrhe, uključujući administrativne i umjetničke. S vremenom se tehnika proširila među kulturama, razvijajući se u oblik koji danas prepoznajemo. Duboki tisak je pedantna i svestrana tehnika koja uključuje urezivanje slike na metalnu ploču i zatim njezin prijenos na papir. Ovaj proces rezultira otiscima koje karakteriziraju fini detalji, bogate tonske vrijednosti i izražajne linije. Kod dubokog tiska ploča, obično sastavljena od bakra, cinka ili čelika, služi kao platno za umjetničko djelo. Kako bi se ploča zaštitila tijekom procesa jetkanja, pedantno se nanosi tlo otporno na kiseline, često na bazi voska ili smole. Glavni alat uključuje iglu za bakropis, koja se koristi za urezivanje linija i tekstura na ploču. Boja za duboki tisak, posebno formulirana za ovaj proces, precizno prijanja na urezane linije i područja. Čvrsta tkanina ili materijal nalik na gazu nazvan tarlatan pomaže u brisanju viška tinte s ploče, osiguravajući jednoliku pokrivenost. Na kraju, koristi se tiskarski stroj za primjenu potrebnog pritiska za prijenos slike obojene bojom na papir.

Slika 4 Tarlatan

Za razliku od visokog tiska, gdje je slika uzdignuta, duboki tisak uključuje graviranje ili graviranje linija i tekstura u metalnu ploču, to jest otiskuje se sve što je udubljeno. Duboki tisak

obuhvaća nekoliko tehnika, a najistaknutije su bakropis i gravura. Ova tehnika, koju karakterizira urezivanje slika u metalne ploče, razvijala se stoljećima, ostavljajući neizbrisiv trag u svijetu vizualne umjetnosti. „Već 5000 godina prije Krista, kulture poput Sumerana stvarale su nakit urezivanjem dizajna u metale poput zlata, srebra i bakra.“¹⁰ Ovi primitivni oblici dubokog tiska postavili su temelje za razvoj sofisticiranijih tehnika u nadolazećim stoljećima. Renesansa je doba procvata dubokog tiska. Razdoblje je obilježeno usponom majstorskih grafičara, poput Albrechta Dürera, koji je uzdigao duboki tisak na nove visine. Dürerove gravure pokazale su nevjerojatnu preciznost i tonsku suptilnost koja se mogla postići brojnim rezovima na metalnim pločama. Njegovi su radovi pokazali puni potencijal dubokog tiska kao sredstva umjetničkog izražavanja i pripovijedanja.

Slika 5 Albrecht Dürer Melankolija I

---

¹⁰ https://copper.org/consumers/arts/2012/january/This_History_of_Inta.php

2.2.3. Plošni tisak

Korijeni plošnog ili ofsetnog tiska sežu u kasno 19. stoljeće kada je postala očita potreba za učinkovitijom i isplativijom metodom tiska. Prije plošnog tiska, tradicionalni visoki tisak bio je dominantna tehnika. Međutim, to je bio radno intenzivan proces koji je zahtijevao postavljanje pojedinačnih slova i nanošenje tinte izravno na površinu za tisak. „Godine 1875. Robert Barclay predstavio je koncept litografskog plošnog tiska“¹¹, postavljajući temelje za moderni plošni tisak. Otkriće je nastalo kada je cilindar presvučen gumom korišten za prijenos slike s litografskog kamena na papir. Ova je inovacija označila rođenje plošnog tiska kakvog danas poznajemo. Proces počinje stvaranjem ploče za tisak koja sadrži sliku za ispis. Ta je ploča obično izrađena od aluminijske i kemijski je tretirana kako bi neka područja bila osjetljiva na tintu (područja sa slikom), a druga odbijala tintu (područja bez slike). Boja se nanosi na područja slike na ploči za tisak. Boja mora biti na bazi ulja kako bi prijanjala samo na tretirana područja slike. Plošni tisak se oslanja na princip odbijanja ulja od vode. Boja, budući da je na bazi ulja, prijanja na područja sa slikom na tiskarskoj ploči, dok područja bez slike, tretirana da odbijaju tintu, ostaju čista. Ovo jedinstveno svojstvo omogućuje konzistentne ispise visoke razlučivosti. U današnjem digitalnom dobu, duboki tisak i dalje zauzima istaknuto mjesto u svijetu komercijalnog tiska. Njegove prednosti uključuju isplativost za velike naklade, visokokvalitetni ispis i mogućnost reprodukcije detalja i živih boja. Duboki tisak obično se koristi za širok raspon materijala, od knjiga, časopisa i brošura do pakiranja, naljepnica i promotivnih materijala. „Tehnika ofsetnoga tiska i dalje razvija. Sve su češći strojevi s automatskim ulaganjem tiskovne forme, pa se primjenjuju i tehnologije CTP (akr. od engl. Computer to Plate), kojima se tiskovna forma izrađuje bez kopirnih predložaka, izravno iz računala.“¹²

2.2.4. Propusni tisak

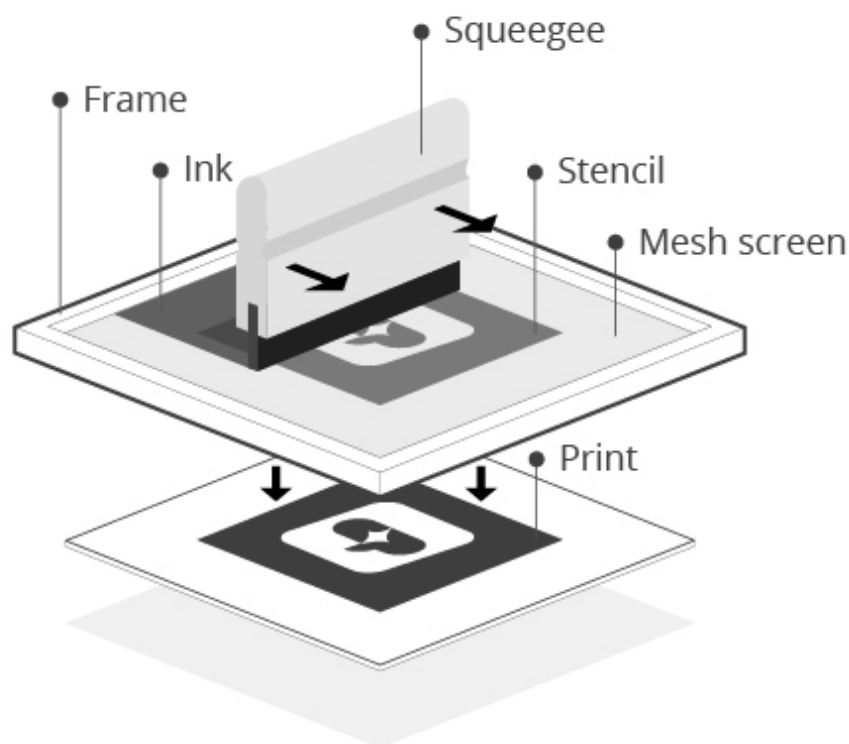
Porijeklo sitotiska može se pronaći u drevnoj Kini, gdje su se šablone koristile za nanošenje tinte ili boje na različite površine. Ova verzija sitotiska kasnije se proširila u druga društva, uključujući Japan, gdje se nazivala "katakome". Usprkos tome, početkom 20. stoljeća počeo se pojavljivati suvremeni oblik sitotiska. Tehnika je prošla usavršavanje i stekla popularnost u

---

¹¹ https://hmn.wiki/hr/Offset_printing

¹² <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44816>

Sjedinjenim Državama, s vremenom stekavši priznanje kao praktično sredstvo za reprodukciju slika na različitim materijalima. Sitotisak je metodičan i višeslojan proces koji uključuje nekoliko ključnih koraka. Proces počinje stvaranjem paravana, koji se tradicionalno izrađuje od svile (otuda alternativni naziv "sitotisak") ili, u moderno doba, sintetičkih materijala poput poliestera. Zaslona je čvrsto nategnut preko okvira, stvarajući napetu i glatku površinu. Izrađuje se šablona za definiranje područja na koja će se nanijeti tinta. Ova se šablona može izraditi različitim metodama, poput ručnog rezanja ili fotografskih procesa. Zatim se pričvrsti na sito. „Protiskivanjem boje kroz šablonu, boja prolazi i ostavlja otisak na predmetu na koji tiskamo, dok okolni dio šablone sprječava prolazak boje.“¹³

Slika 6 Proces sitotiska

Tijekom sredine 20. stoljeća sitotisak je doživio značajan rast i diverzifikaciju. Tehnika je našla svoje mjesto u industrijskim primjenama, poput proizvodnje naljepnica, natpisa i pakiranja. Njegova sposobnost stvaranja živih i izdržljivih ispisa na različitim materijalima učinila ga je preferiranim izborom u komercijalne svrhe.

---

¹³ <https://geadata.hr/sto-je-sitotisak-diy-tehnika-tiska/>

Istovremeno, sitotisak je postao popularan u svijetu umjetnosti. Umjetnici su prepoznali njegov potencijal za stvaranje odvažnih i ekspresivnih djela, a medij se usko povezoao s pop art pokretom. Kultni umjetnici poput Andyja Warhola prihvatili su sitotisak kao sredstvo za proizvodnju kulturnih grafika, poput njegove poznate serije o Marilyn Monroe.

Slika 7 Andy Warhol Marilyn Monroe

2.3. Alati za grafičke tehnike

Tradicionalni grafički tisak oblik je umjetnosti koji zahtijeva preciznost, kreativnost i duboko razumijevanje alata koji se koriste u procesu. Ovi alati, u rasponu od valjaka i brisača do igala za bakropis i litografskog kamena, bitni su umjetnicima za prenošenje svojih vizija na papir. Valjci su neizostavni alati u tradicionalnom grafičkom tisku. Ovi instrumenti koriste se za ravnomjerno nanošenje boje na tiskarsku ploču. Njihov izbor je ključan, jer različite vrste valjaka služe različitim namjenama.

Slika 8 Gumeni valjak za linorez

Brisači su temeljni alat u sitotisku, gdje igraju ključnu ulogu u guranju tinte kroz mrežasto sito na papir. Ovi ručni uređaji dolaze u različitim veličinama i materijalima, omogućujući umjetnicima da odaberu onaj koji najbolje odgovara njihovoj veličini zaslona i viskoznosti tinte. Ispravna uporaba brisača osigurava ravnomjernu raspodjelu tinte, što rezultira oštrim otiscima. U sitotisku, mrežasti okvir ili sito i šablone ključni su alati za stvaranje slike. Sito s finom mrežicom djeluje kao barijera, dopuštajući tinti da prođe samo kroz područja definirana šablonama. Šablone se mogu izraditi od različitih materijala, uključujući papir, film ili ekrane obložene emulzijom. Preciznost i složenost šablona utječu na razinu detalja i složenosti konačnog ispisa.

Slika 10 Brisači za sitotisk

Slika 9 Sito za sitotisk

Za tehnike dubokog tiska kao što su bakropis i graviranje, umjetnici se oslanjaju na bakropisne igle. Ovi specijalizirani alati koriste se za urezivanje linija i tekstura u tiskarsku ploču, omogućujući detaljne dizajne. Umjetnikova kontrola nad pritiskom i dubinom ureza utječe na tonske varijacije i cjelokupnu teksturu konačnog otiska.

Slika 11 Grafička igla

2.4. Papiri i površine za otiskivanje

Tekstura i težina papira temeljna su razmatranja u tradicionalnom grafičkom tisku. Različite teksture, u rasponu od glatke do jako teksturirane, mogu značajno utjecati na izgled otiska. Glatki papiri idealni su za složene detalje, dok papiri s teksturom mogu dodati dubinu i karakter. Težina papira, mjerena u gramima po kvadratnom metru, utječe na trajnost i dojam ispisa. Manje težine prikladne su za osjetljive otiske, dok veće težine osiguravaju čvrstoću i prisutnost. Papir dolazi u širokoj paleti boja, od svijetle bijele do suptilne krem boje i raznih nijansi između. Odabir boje papira može utjecati na opće raspoloženje i prikaz boja ispisa. Umjetnici često eksperimentiraju s različitim bojama papira kako bi poboljšali ili nadopunili svoja umjetnička djela. Sposobnost upijanja papira utječe na njegovu interakciju s bojom. Neki papiri brzo upijaju boju, što rezultira oštrim linijama i živim bojama, dok drugi dopuštaju tintu da sjedne na površinu, stvarajući više slikarski učinak. Umjetnici biraju papire na temelju željenog ponašanja boje za svoja umjetnička djela. Osim standardnih opcija, specijalni papiri nude jedinstvene teksture i karakteristike. Na primjer, ručno rađeni papiri nepravilne teksture daju taktilnu kvalitetu otisku, dok je japanski washi papir cijenjen zbog svoje prozirnosti i nježnog izgleda. Umjetnici često eksperimentiraju s ovim specijalnim papirima kako bi postigli karakteristične efekte. Neki umjetnici istražuju alternativne površine, kao što su platno i tkanina, za tradicionalni grafički tisak. Ove površine nude različitu taktilnu kvalitetu i obično se koriste za tehnike kao što su monotipija i sitotisk na tekstu. Izbor tkanine ili platna može uvesti nove dimenzije u umjetničko djelo.

2.5. Nanošenje i miješanje boja

Tradicionalna grafika oblik je umjetnosti koji nudi bogat i raznolik raspon mogućnosti za primjenu i miješanje boja. Tehnike monotipije i monotiska u grafici omogućuju spontanu i izražajnu primjenu boja. U monotipiji, umjetnici nanose tintu izravno na glatku ploču i zatim je prenose na papir, što rezultira jedinstvenim, jedinstvenim otiscima. Monoprinti, s druge strane, uključuju varijacije dodavanjem ili oduzimanjem tinte između impresija, omogućujući umjetnicima da istražuju različite palete boja unutar jednog otiska. Tehnike visokog tiska kao što su drvorez i linorez nude kontrastnu grafičku primjenu boja. Umjetnici izrezuju dijelove tiskarskog bloka, ostavljajući uzdignute površine koje primaju boju. Višestruki blokovi mogu se koristiti za primjenu različitih boja, pri čemu svaki blok predstavlja zaseban sloj u ispisu. Pažljivim poravnavanjem blokova umjetnici postižu višebojne otiske. Tehnike dubokog tiska poput bakropisa i akvatinte omogućuju preciznu i detaljnu primjenu boja. Umjetnici urezuju linije i teksture na metalne ploče, koje se zatim premazuju tintom i brišu kako bi se osiguralo da tinta oстане na urezanim područjima. Akvatinta, varijacija bakropisa, stvara tonske varijacije upotrebom finih točkica, omogućujući suptilne gradacije boje. Litografija se oslanja na princip odbijanja ulja i vode kako bi se postigla varijacija boja. Umjetnici crtaju izravno na litografskom kamenu masnim bojicama, a kamen se zatim kemijski tretira kako bi se slika fiksirala. Prilikom nanošenja tinte, masna područja privlače tintu, dok je mokra područja odbijaju. Koristeći više kamenja za različite boje, umjetnici stvaraju višeslojne litografske otiske.

3. Praktični dio

Odabir projekta ove prirode, usredotočenog na stvaranje umjetničke knjige s linorezima hrvatskih narodnih nošnji, odluka je vođena dubokim spojem osobne strasti, kulturne fascinacije i umjetničke ambicije. Nekoliko čimbenika pridonosi razlozima za upuštanje u takav projekt. Projekt proizlazi iz dubokog poštovanja bogate hrvatske kulturne baštine. To je posveta povijesti, tradiciji i ljudima koji su kroz generacije njegovali i čuvali te elemente. Grafika linoreza nudi jedinstveni put za umjetničko izražavanje. Taktilna priroda medija omogućuje da se izravno bavi materijalima, što rezultira praktičnim kreativnim procesom za ovaj projekt. Svaki linorez priča priču o povijesti, regionalnoj raznolikosti i umjetničkoj izradi. Iza svake ilustracije postoji proces i niz koraka koji su bili potrebni za realizaciju projekta. Prvo je bilo potrebno osmisliti koncept te detaljno razraditi ideju i pronaći dovoljno dobre reference i fotografije hrvatskih narodnih nošnji kako bi se mogle izraditi skice. Nakon izrade skica koje se naknadno uređuju digitalno zbog praktičnijeg i bržeg principa rada, slike se okreću zrcalno te se prenose na matricu. Svaka slika urezana je na matricu što daje mogućnost repliciranja slike u više primjeraka no u ovom slučaju slika je otisnuta samo jednom čineći ju originalom. Sve otisnute slike zatim su ručno uveze e u knjigu.

3.1. Vizija i koncept

Koncept ovog projekta bio je spojiti tradiciju hrvatske sa tradicionalnom grafikom. Narodne nošnje bile su odličan primjer kulture i tradicije a u isto vrijeme mogu se usporediti sa grafičkom tehnikom linoreza. Svaka nošnja je ručno šivena čineći ju ručnim radom kao i linorez, gdje je dizajn potrebno urezati na matricu kako bi dobili otisak koji je sam po sebi dio ručnog rada. Fokus projekta na linorez također je značajan u očuvanju tradicionalne umjetničke forme. Baš kao što se hrvatske narodne nošnje prenose generacijama, tako se i tehnika linoreza prenosi s jednog umjetnika na drugog. Linorez ne uključuje samo vizualni osjećaj nego i taktilni osjećaj, omogućujući gledateljima da se povežu s umjetničkim djelom na dubljoj razini. Istražujući linoreze hrvatskih narodnih nošnji, gledatelji mogu promatrati ne samo vizuale, već i fizičku teksturu, stvarajući složenije iskustvo.

3.2. Razvijanje ideje i razrada skica

Početna iskra za ovaj projekt došla je iz duboke fascinacije hrvatskom kulturom i željom da se ona očuva i slavi kroz umjetnost. Temeljni koncept bio je jasan: prikazati složenu ljepotu hrvatskih narodnih nošnji i njihov kulturni značaj. Uslijedilo je opsežno istraživanje koje je

rezultiralo brojnim slikama koje su služile kao reference za skice. Cilj je u skicama bio uhvatiti pokret stoga je za skiciranje korišten ugljen. U svemu tome bilo je bitno zadržati jednostavnost linija i ploha kako bi proces prenošenja i izrezivanja skice bio što lakši. Skice su u konačnici izgledale ovako.

Slika 12 Prikaz skica muške i ženske narodne nošnje iz Dubrovačkog primorja

Slika 13 Prikaz skica muške i ženske narodne nošnje iz Istre

Slika 14 Prikaz skica narodnih nošnji hrvatica i hrvata iz Bačke

Slika 15 Prikaz skica muške i ženske narodne nošnje iz Slavonije

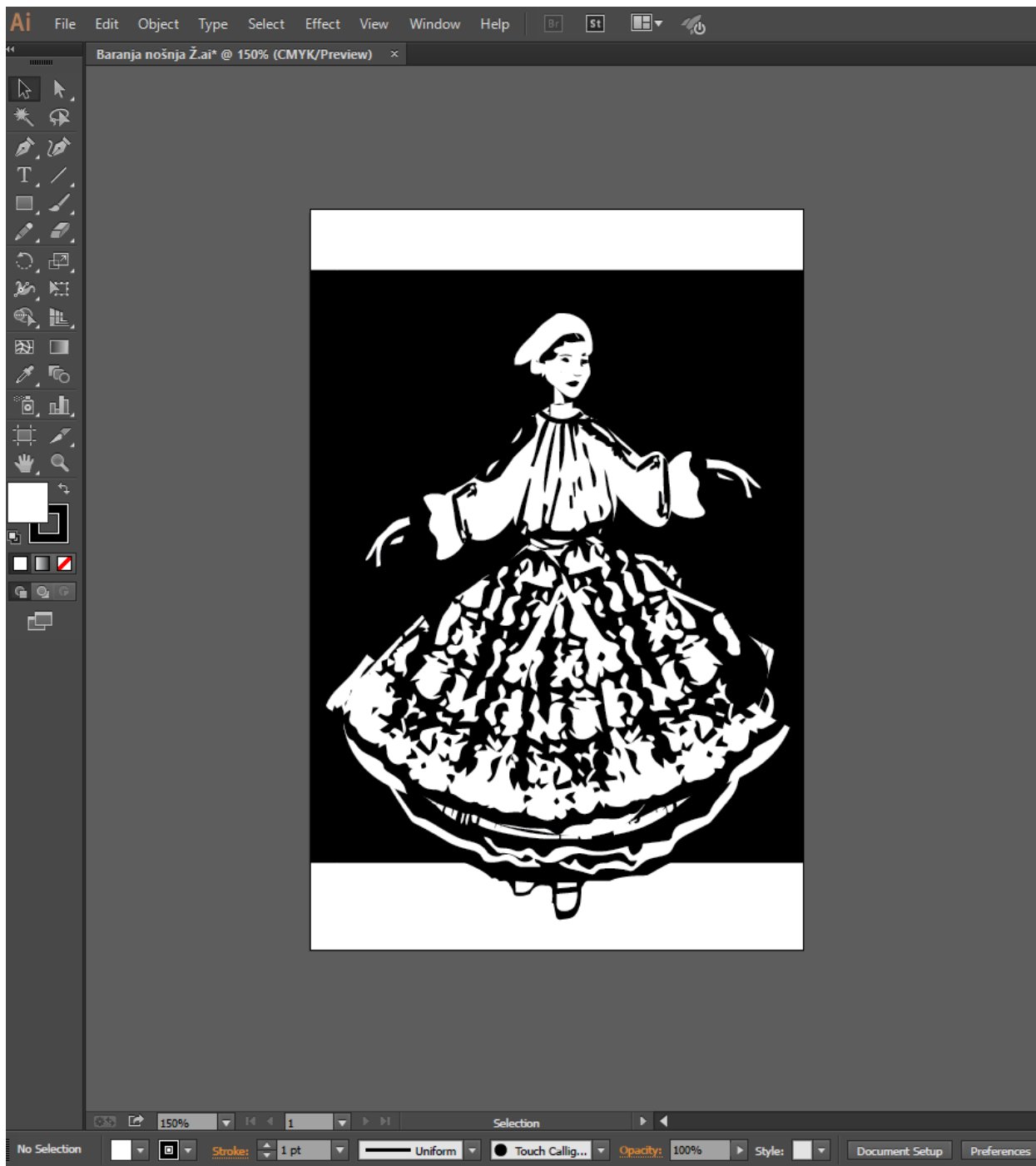

Slika 16 Prikaz skica muške i ženske narodne nošnje iz Baranje

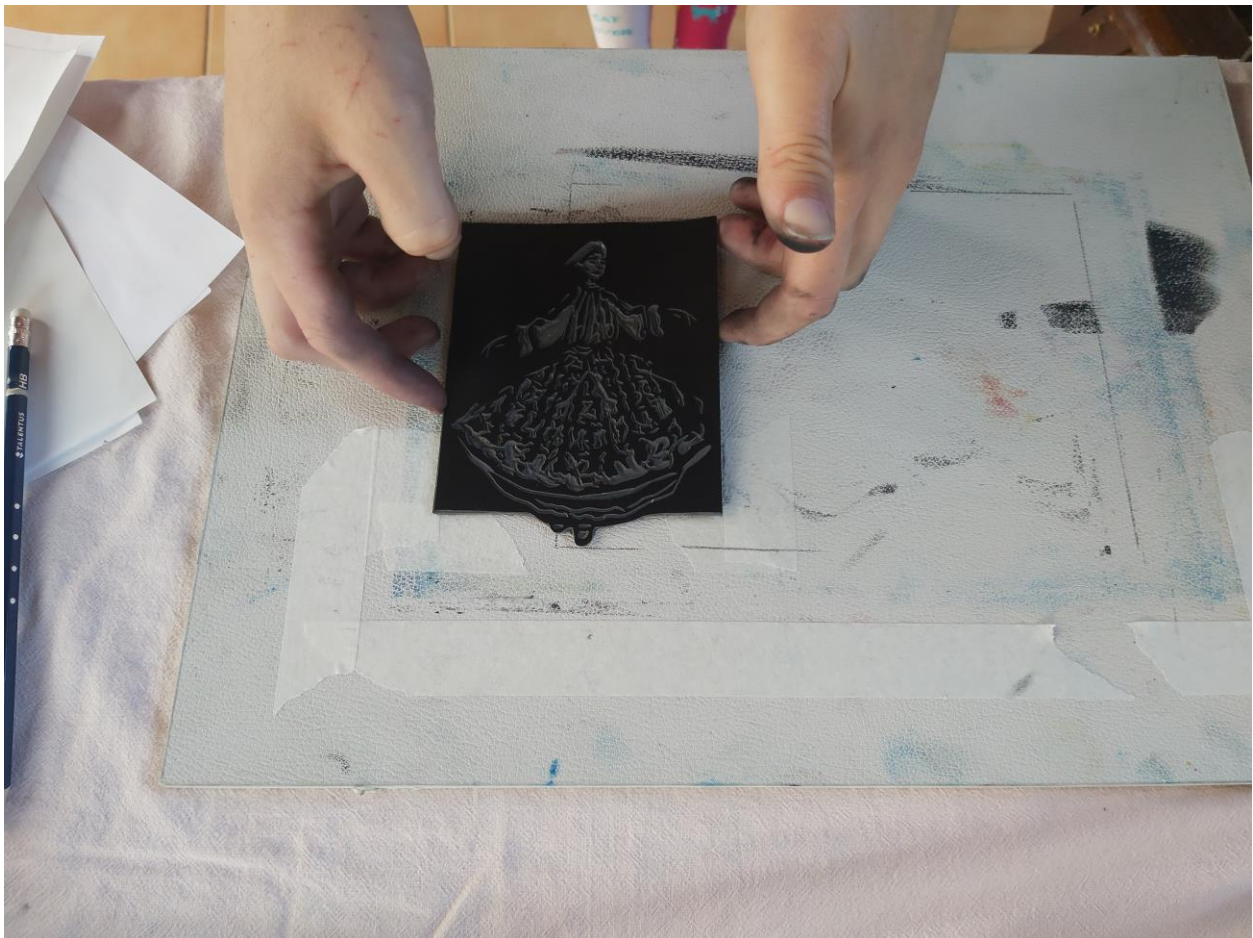
3.3. Proces otiskivanja linoreza

Prije prenošenja skice na matricu koristeći indigo papir skice su dorađene i uređene digitalno pomoću Adobe Illustratora. Skice su digitalno pretvorene u crno bijele krivulje i plohe te kasnije zrcalno okrenute i isprintane isključivo kako bi princip radi bio lakši.

Slika 17 Prikaz digitalno dorađene skice

Nakon prenošenja skice na matricu započet je proces izrezivanja ili rezbarenja matrice nožićima za linorez. Rezbarenje je srce procesa linoreza i zahtijeva preciznost i strpljenje. Nožićima za linorez, uklanjamo linoleumski materijal s bloka, ostavljajući za sobom uzdignuti dizajn. Proces počinje s većim, općim oblicima i napreduje do finijih detalja. Različiti alati omogućuju različite debljine i dubine linije, omogućujući stvaranje finalnog dizajna. Nakon što je blok linoleuma izrezbaren, slijedi nanošenje boje. Boja se nanosi na glatku, ravnu površinu, često na staklo. Valjak se zatim koristi za ravnomjerno kotrljanje boje preko rezbarenog bloka linoleuma, osiguravajući da je svaki dio dizajna prekriven slojem u ovom slučaju crne boje.

Slika 18 Prikaz sloja boje na matrici prije tiska

Zatim stavljamo list namočenog i osušenog papira na blok linoleuma natopljen tintom. Za ravnomjerni pritisak korištena je grafička preša. Nakon početnog otiska, provjeravamo rezultate. Blok linoleuma može biti podvrgnut modifikacijama naknadno ako je potrebno, a postupak nanošenja boje i tiska ponavlja se dok ne budem zadovoljna ishodom.

Slika 19 Prikaz grafičke preše

Svježe otisnute linoreze treba pustiti da se temeljito osuše, proces koji može trajati nekoliko sati do dana, ovisno o vrsti tinte koja se koristi.

Slika 20 Prikaz prvog para otisnutih linoreza

Slika 21 Prikaz drugog para otisnutog linoreza

Slika 22 Prikaz trećeg para otisnutog linoreza

Slika 23 Prikaz četvrtog para otisnutog linoreza

Slika 24 Prikaz petog para otisnutog linoreza

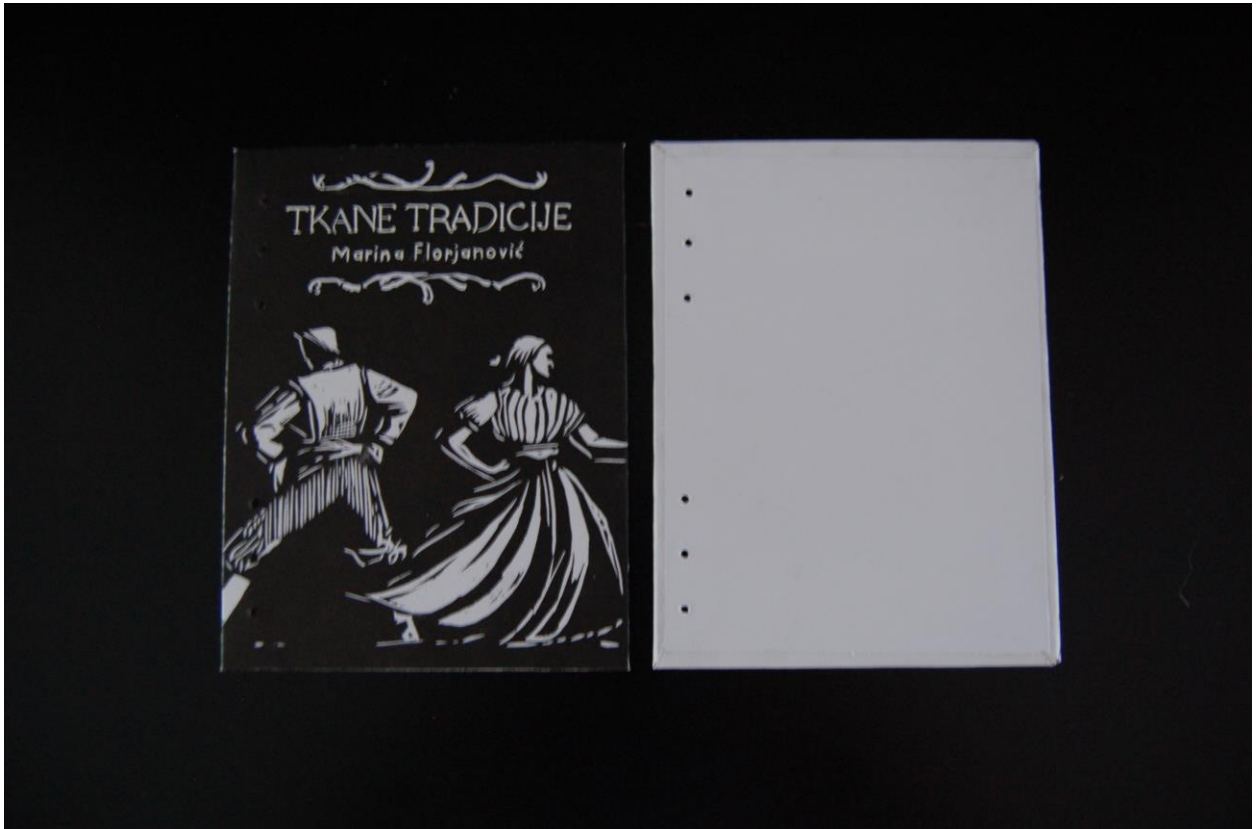
3.4. Izrada naslovnice i oblačenje korica knjige

Naslovnica je radi lakšeg bržeg i preciznijeg centriranja teksta rađena u potpunosti digitalno. Prije svega bilo je potrebno naći kvalitetne fotografije koje su služile kao referenca zatim se digitalno izrađuje kompozicija i ilustracija po koje se naknadno dodaje odgovarajući oblik naslova. Nakon izrade dizajna naslovnice ona se isto tako prenosi na matricu, izrezuje i otiskuje. Dobiveni otisak oblačimo na pravilno i ravnomjerno izrezane komade ljepenke.

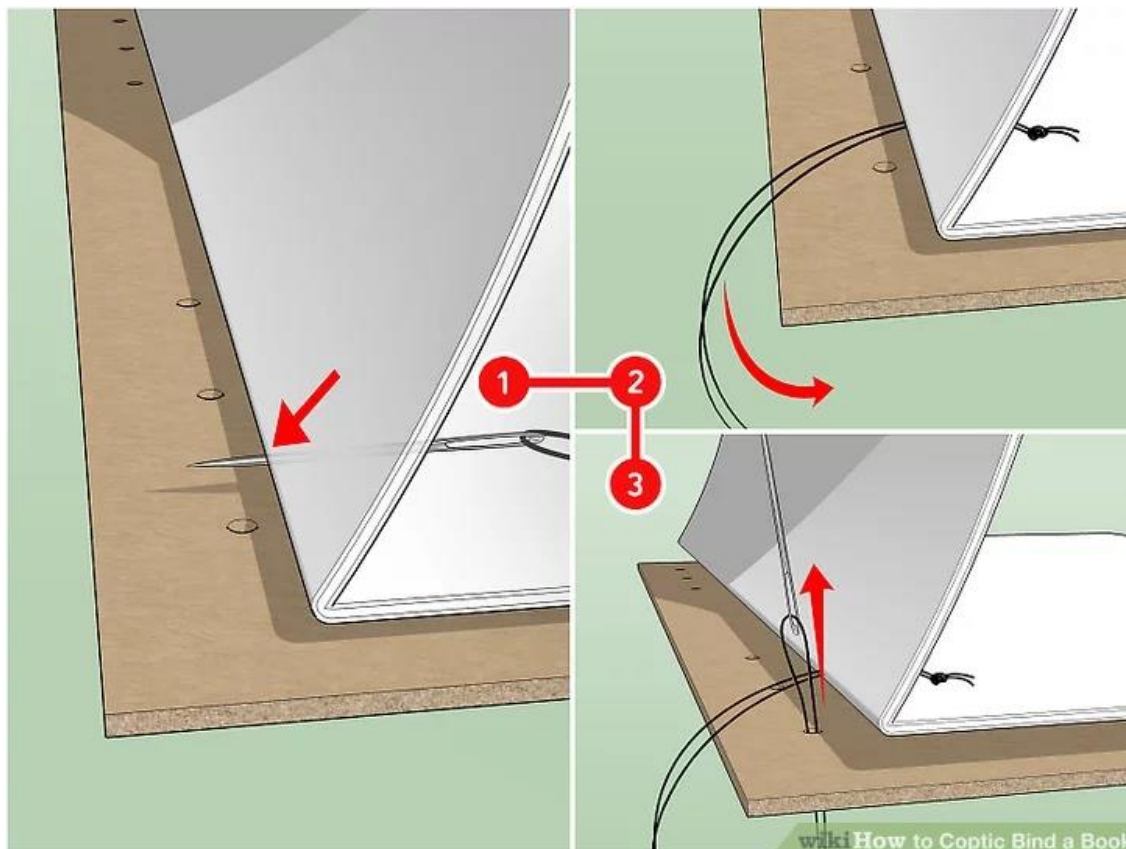
Slika 25 Prikaz izrezanih blokova ljepenke

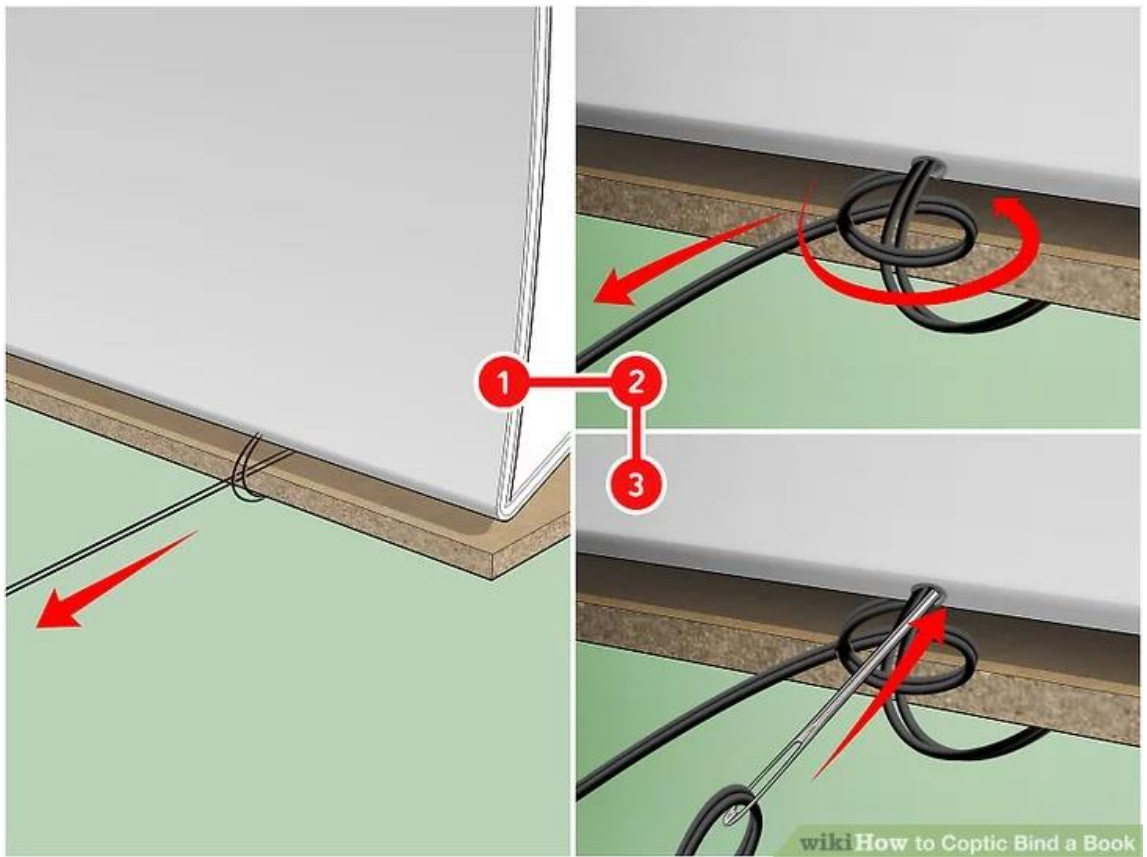
Slika 26 Prikaz oblačenja korica knjige

3.5. Vežanje knjige

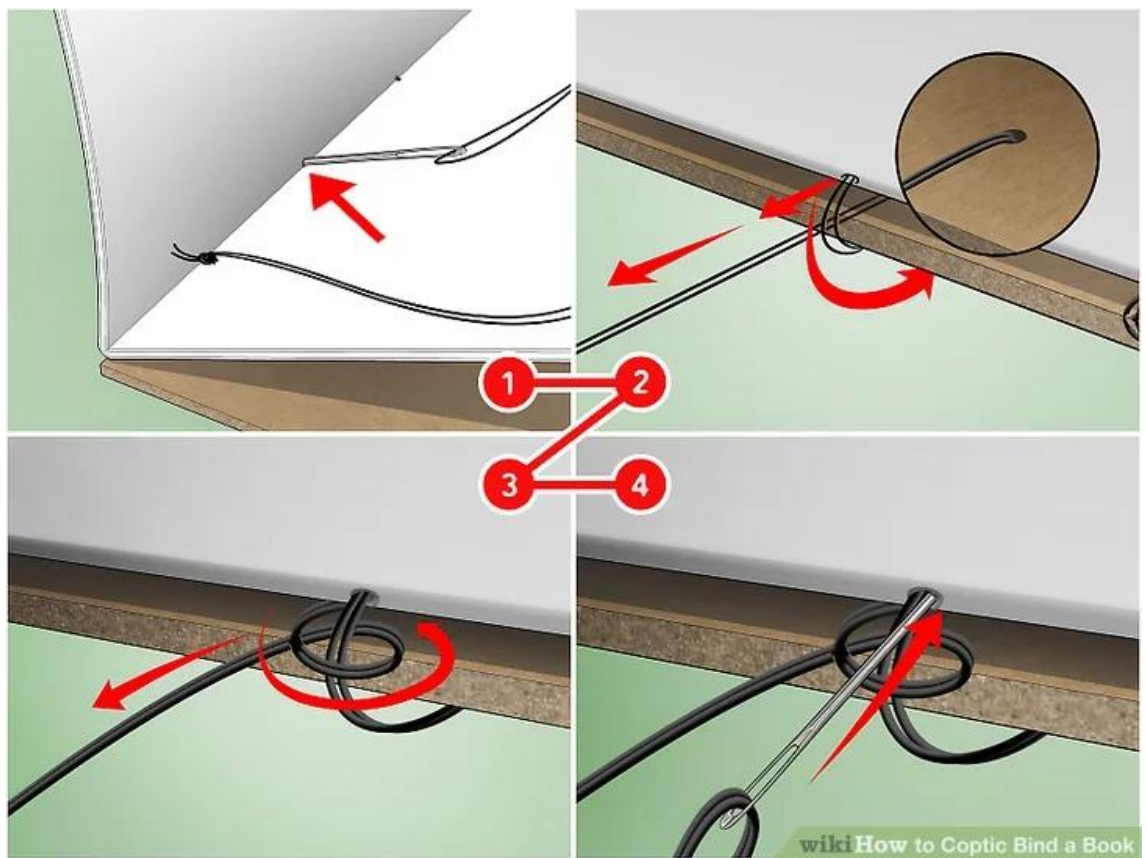
Prije početka ručnog vežanja knjige bilo je potrebno izrezati sve otiske na istu veličinu te ravnomjerno izbušiti rupe za uvez. Vrsta uveza koji je korišten za ovaj projekt naziva se kopski vez. Korištenjem kopskog veza spajala se stranica po stranicu umjesto uobičajene verzije gdje se papir presavije na pola te se po njegovoj sredini buše rupe kojima se uvezuje knjiga.

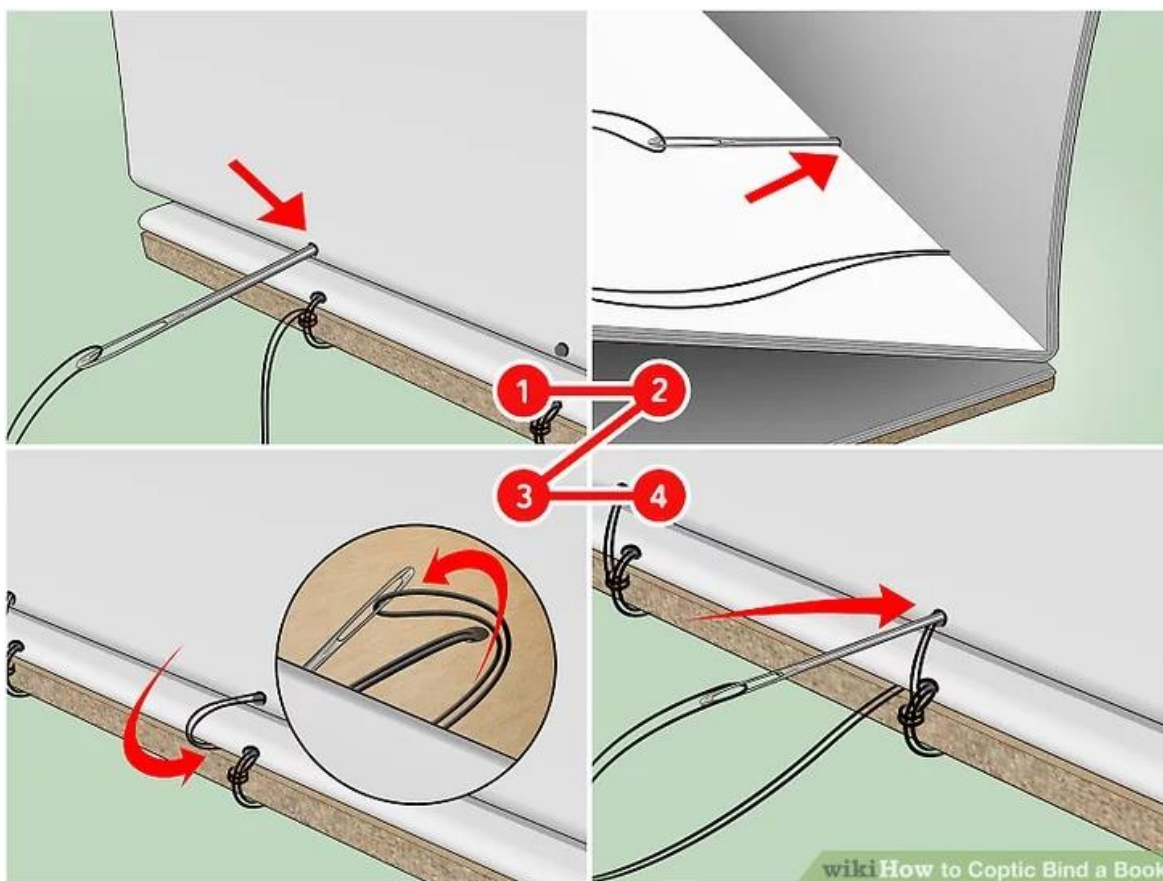
Slika 27 Proces kopskog veza 1. dio

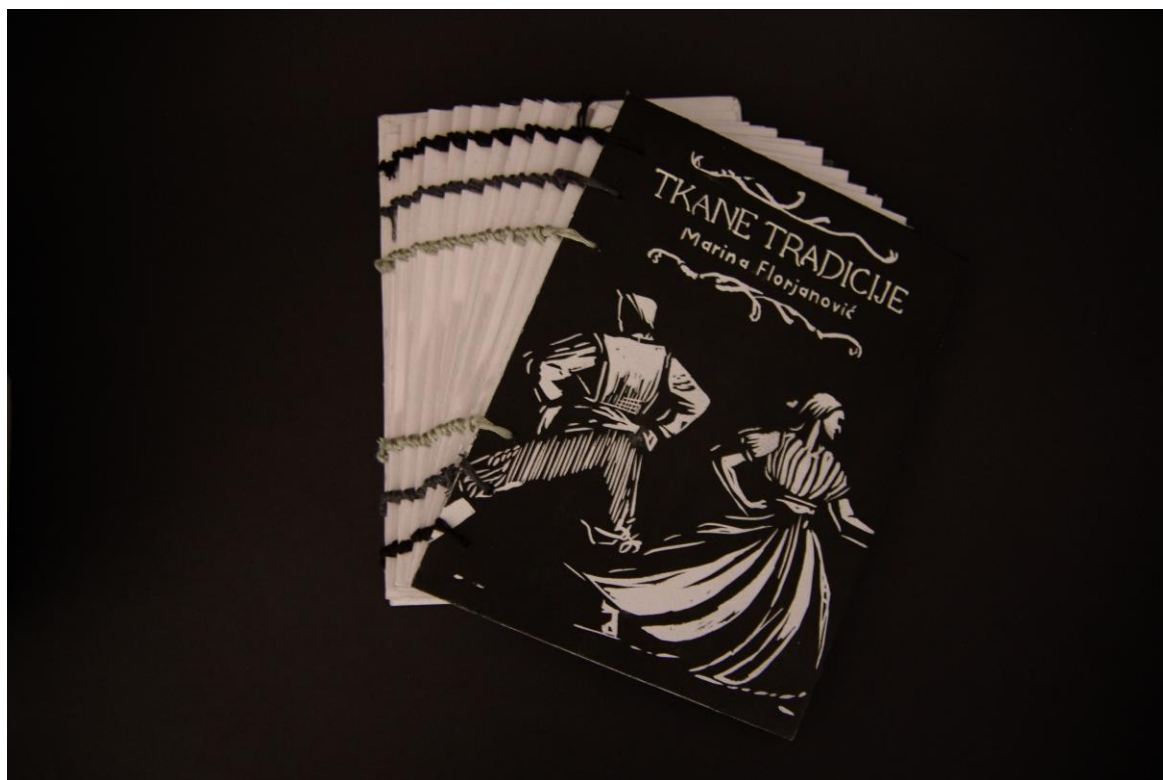
Slika 28 Proces kopskog veza 2. dio

Slika 29 Proces kopskog veza 3. dio

Slika 30 Proces kopskog veza 4. dio

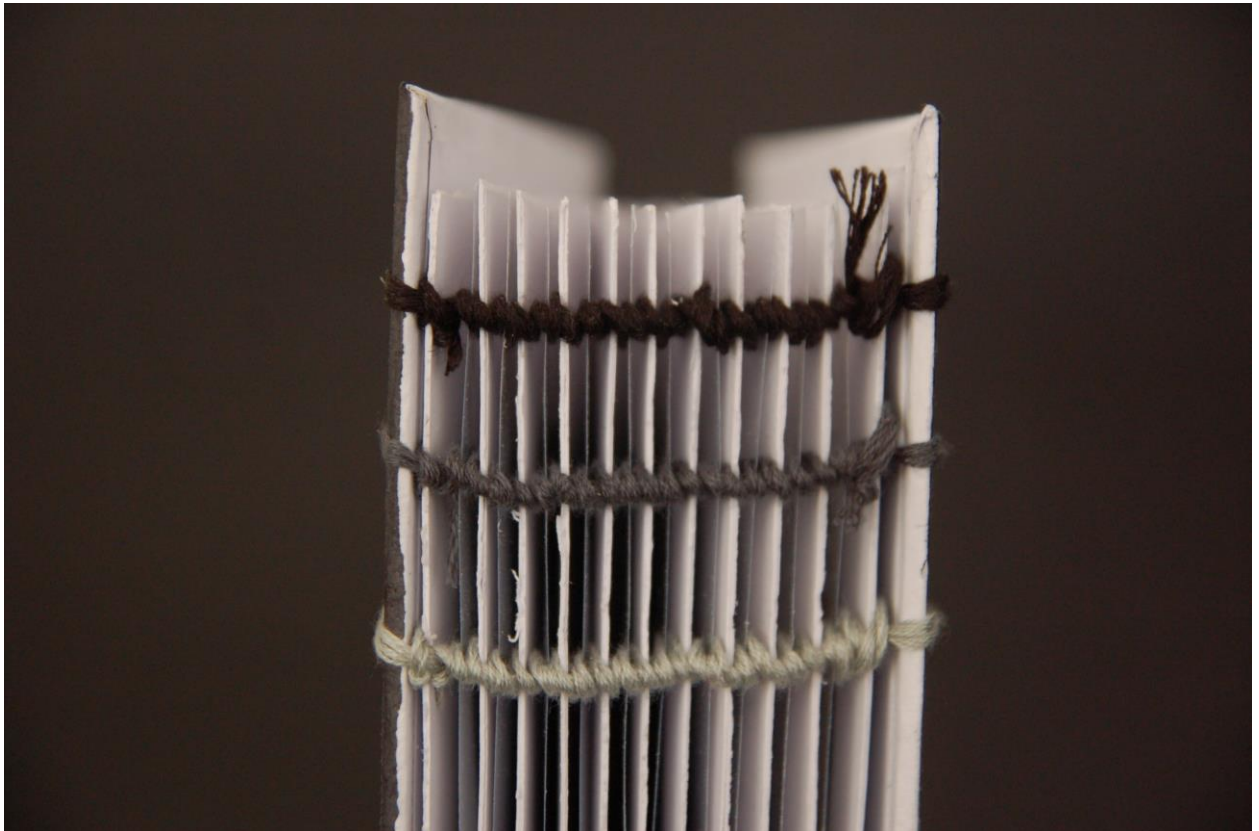

Slika 31 Prikaz kopskog veza na završnom projektu

Slika 32 Prikaz detalja kopskog veza na završnom radu 1

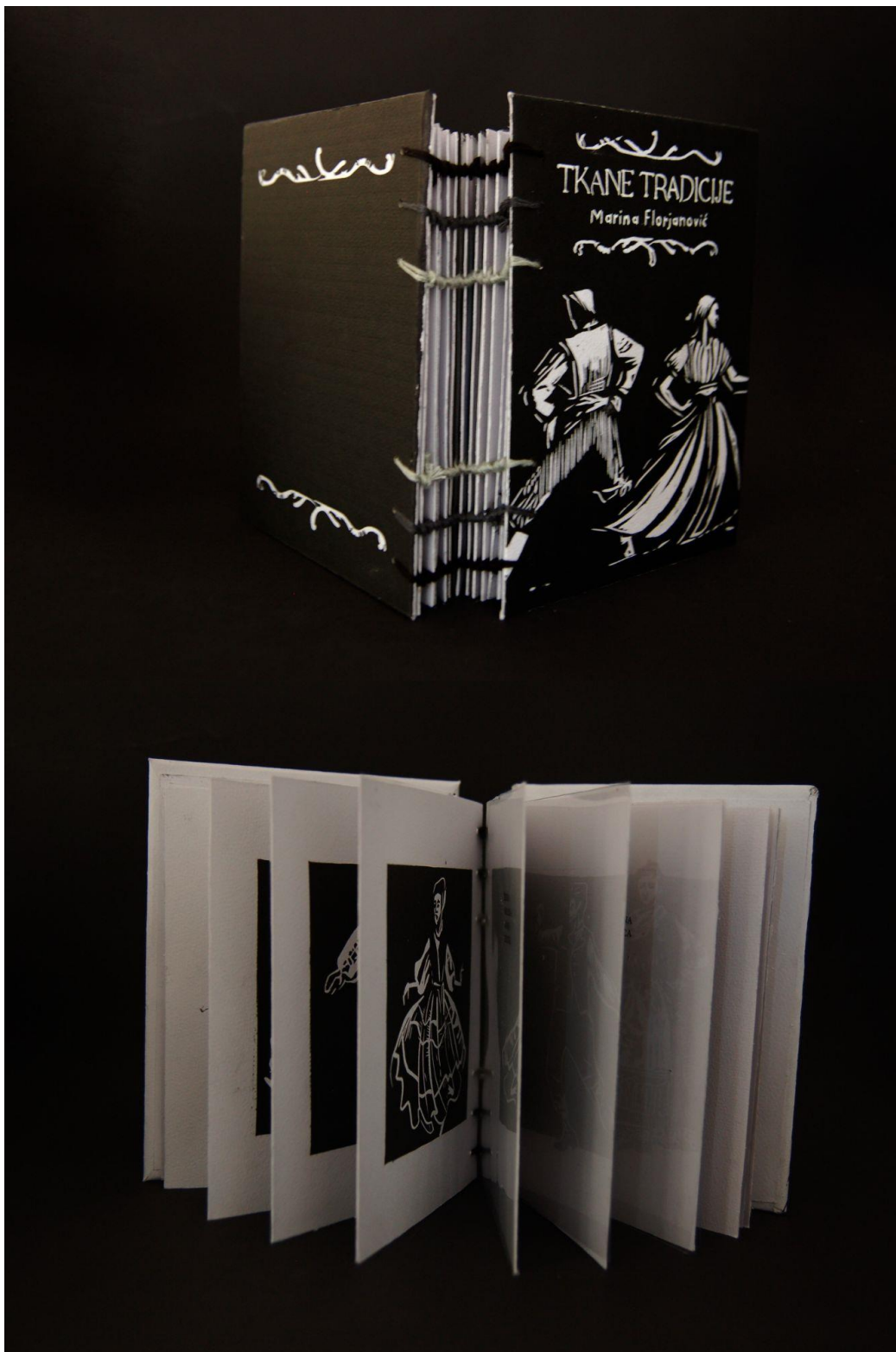

Slika 33 Prikaz detalja kopskog veza na završnom radu 2

3.6. Finalna verzija umjetničke knjige

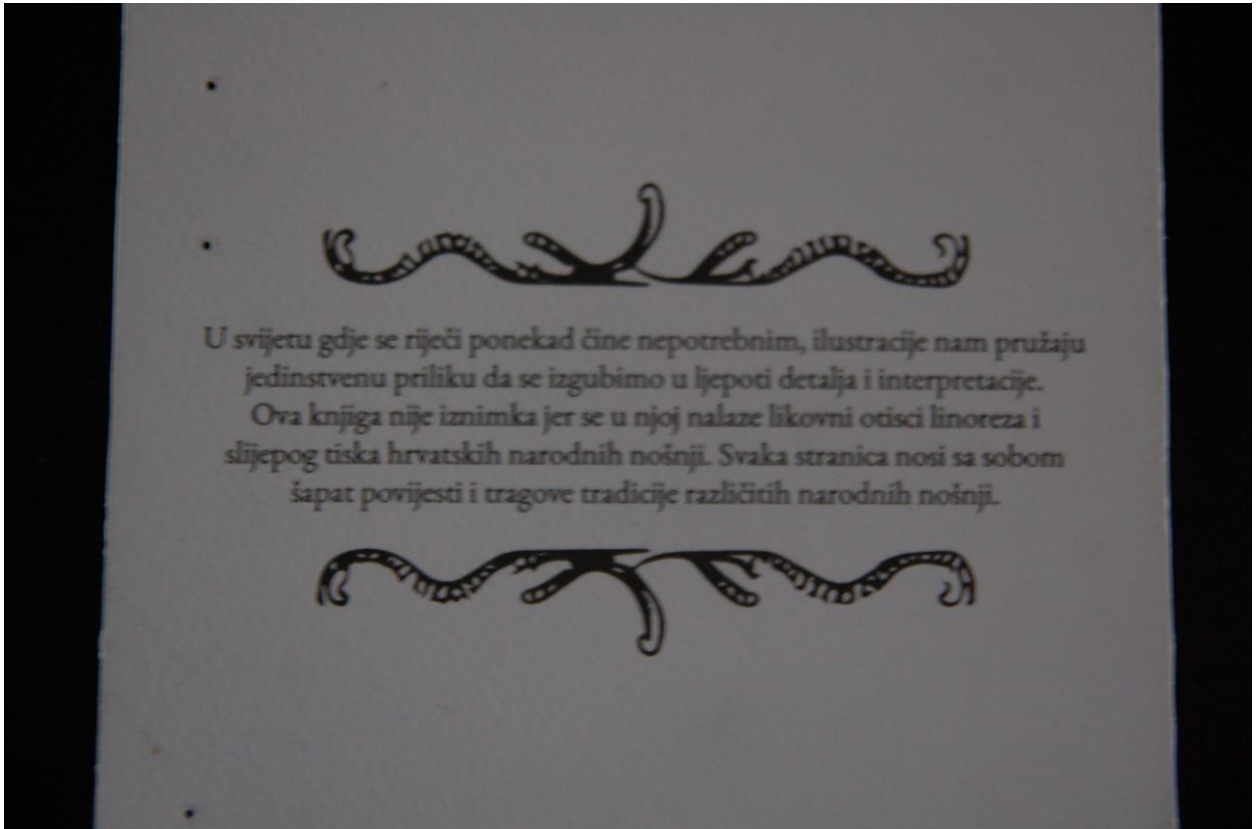
Slijedeće fotografije prikazuju završnu verziju projekta. Svaka ilustracija sa svoje desne strane sadrži tekst to jest naziv područja iz kojeg narodna nošnja potječe a sam tekst je tiskan na prozirnoj grafofoliji.

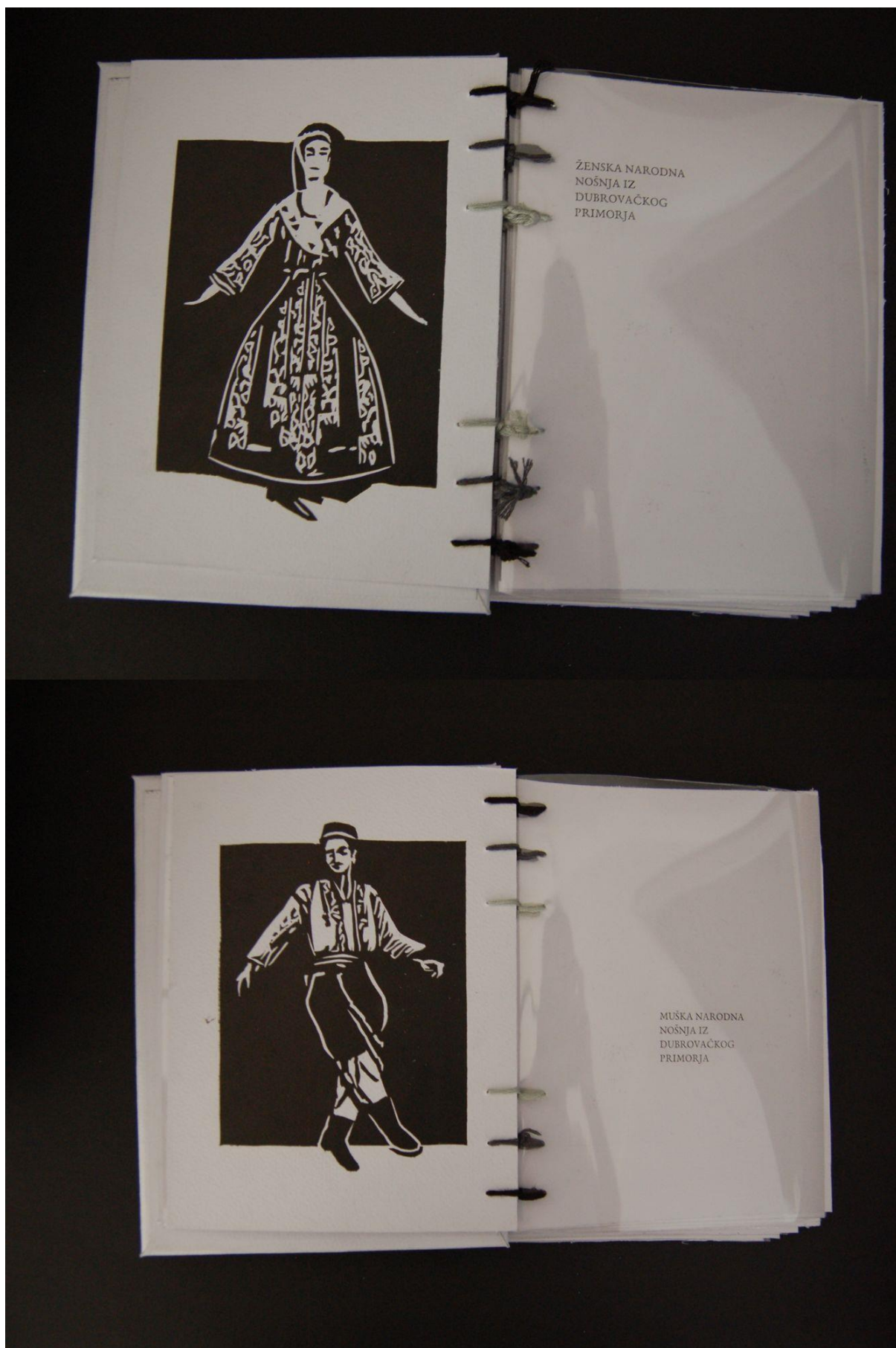
Slika 34 Umjetnička knjiga

Slika 35 Detalji iz umjetničke knjige

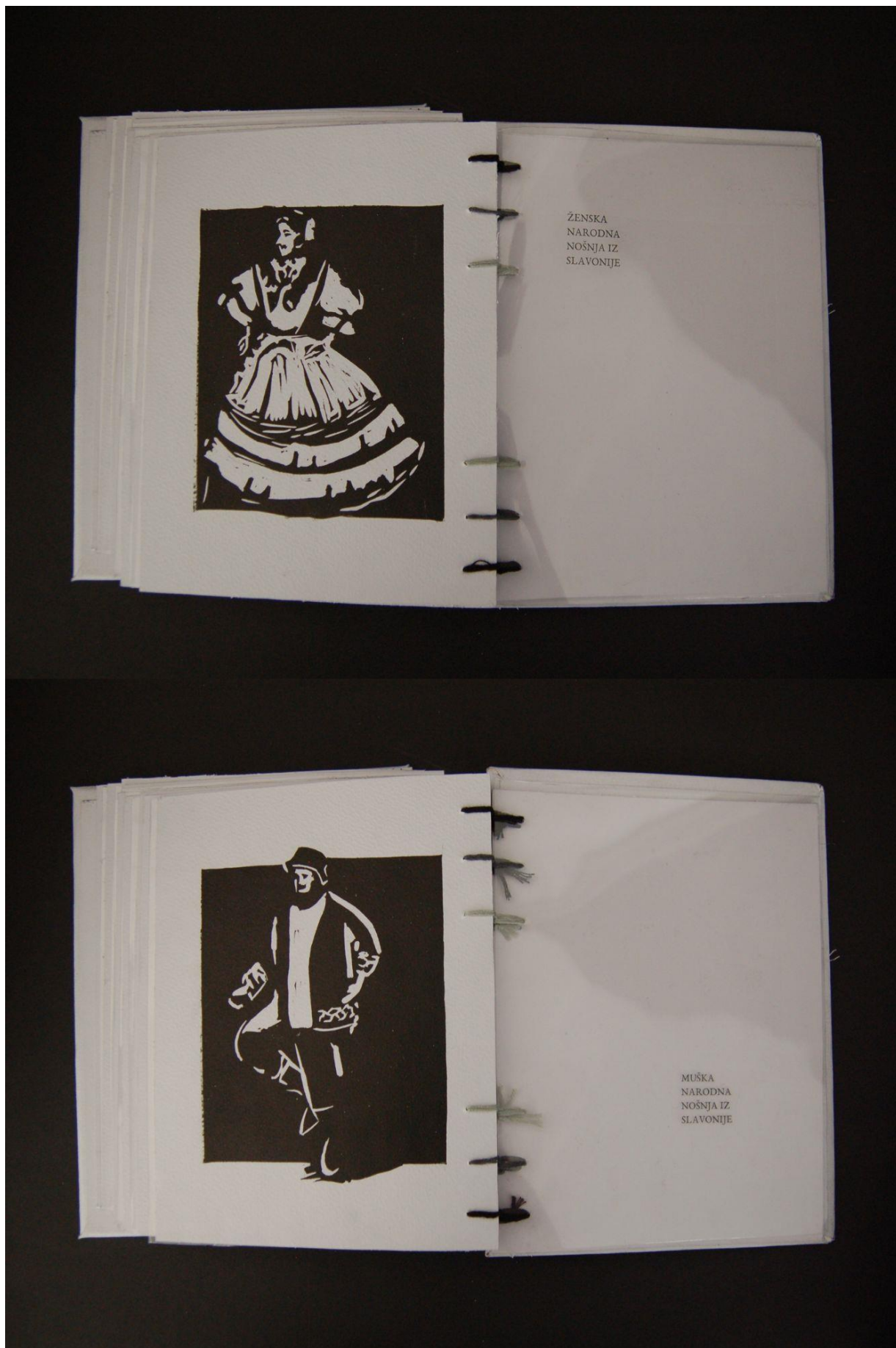

Slika 36 Uvod umjetničke knjige

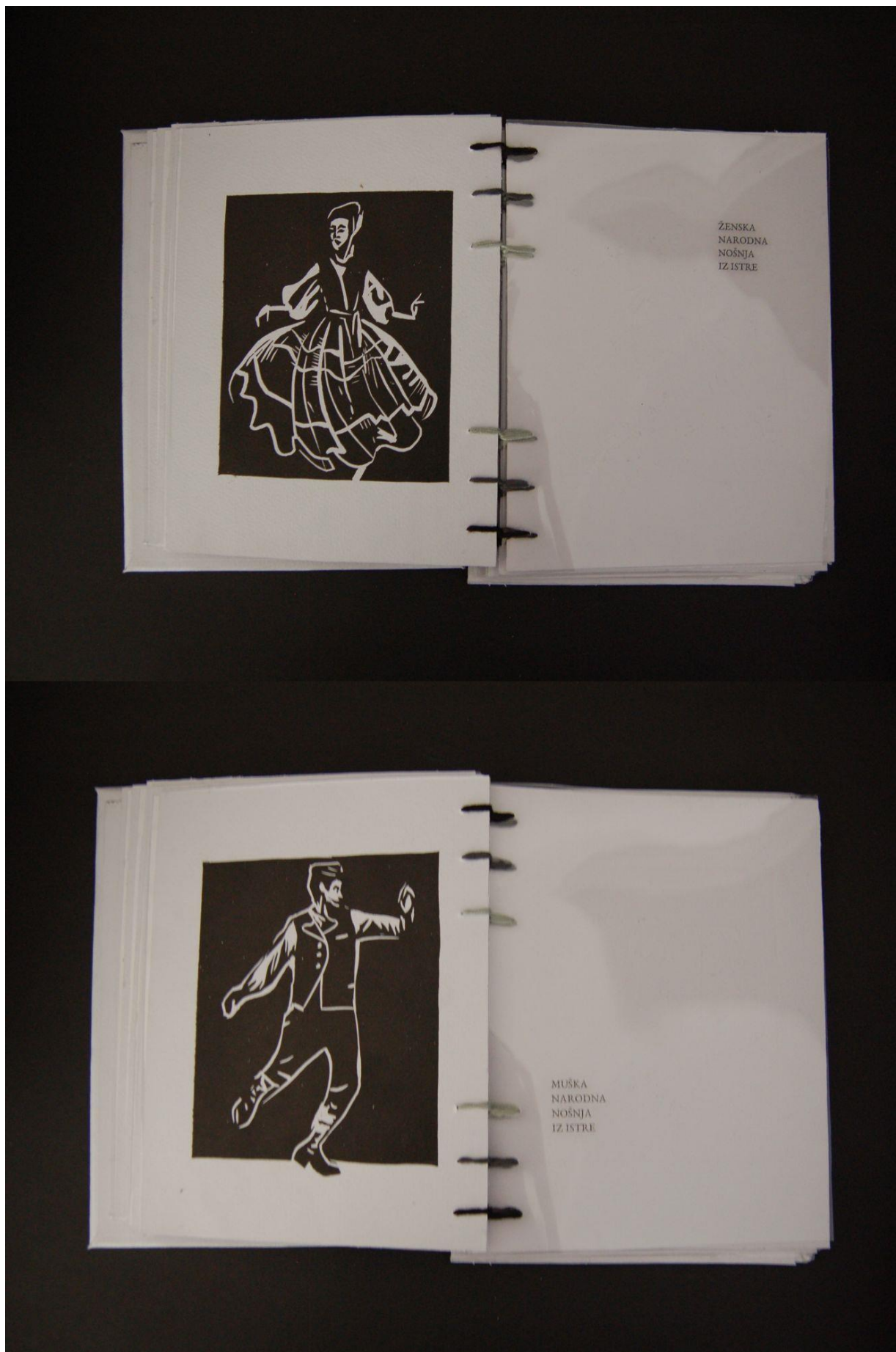

Slika 37 Prikaz sadržaja umjetničke knjige 1

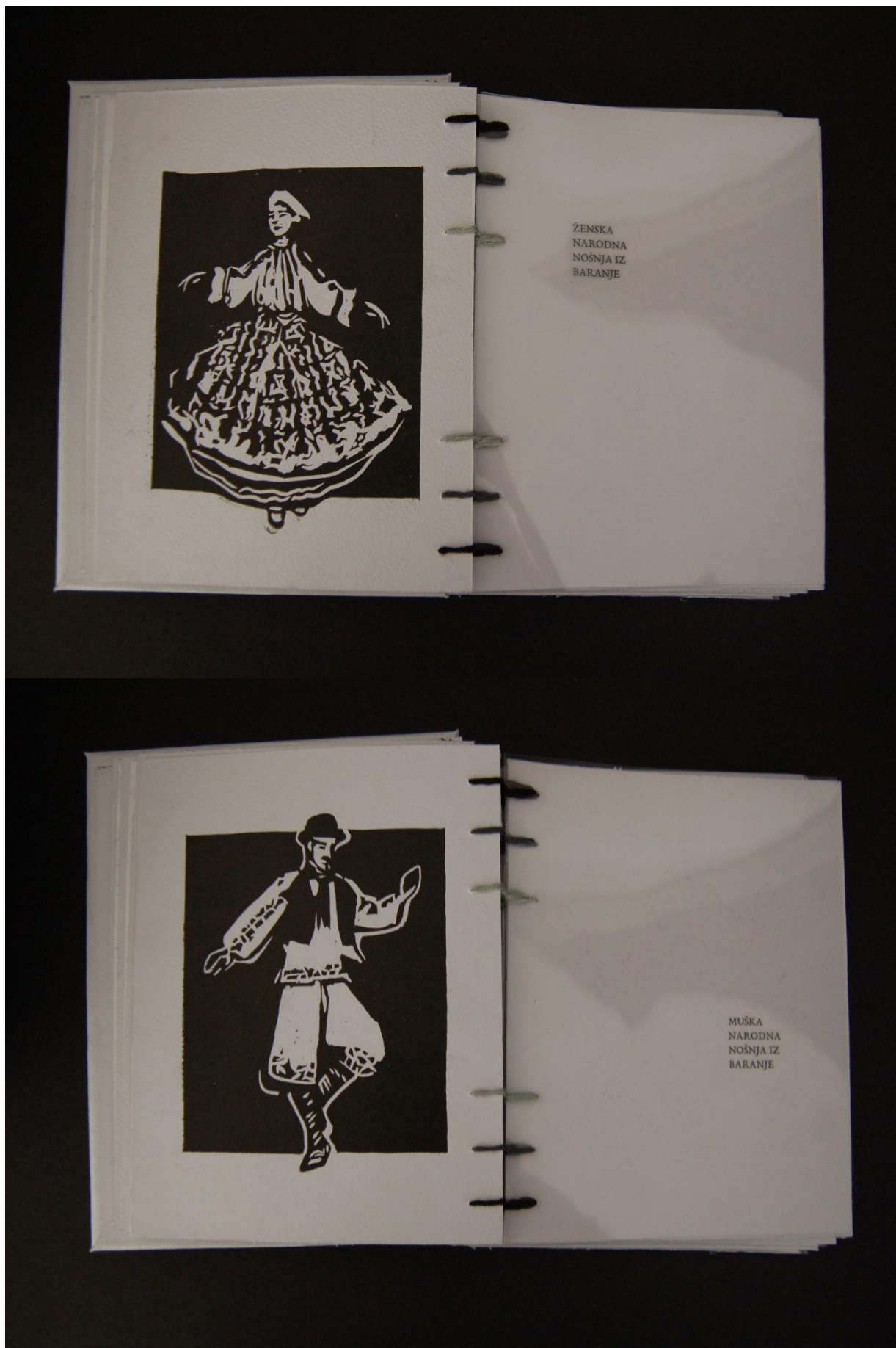

Slika 38 Prikaz sadržaja umjetničke knjige 2

Slika 39 Prikaz sadržaja umjetničke knjige 3

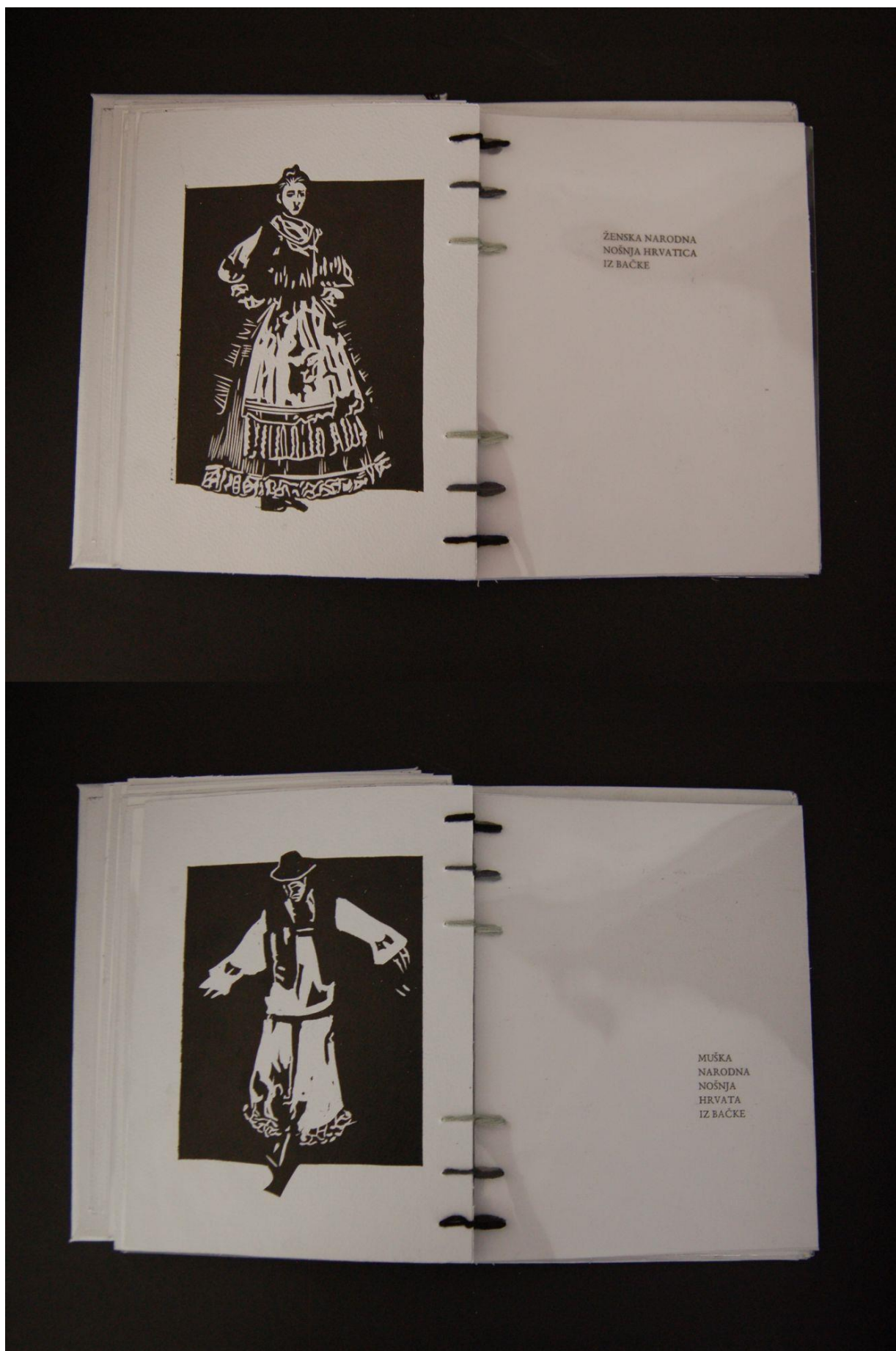

ŽENSKA
NARODNA
NOŠNJA IZ
BARANJE

MUŠKA
NARODNA
NOŠNJA IZ
BARANJE

Slika 40 Prikaz sadržaja umjetničke knjige 4

Slika 41 Prikaz sadržaja umjetničke knjige 5

4. Zaključak

Tradicionalni oblici grafičke umjetnosti imaju bogatu povijest duboko ukorijenjenu u ljudskoj civilizaciji. Od najranijih pećinskih slika poput "Cueva de las Manos" do drvoreza Albrechta Dürera, umjetnici su koristili tradicionalne grafičke tehnike za komunikaciju i dokumentiranje. Koncept ostavljanja traga vlastitog postojanja, svojstven je ljudskoj prirodi i ima duboko značenje u našim životima. Sugerira da naši postupci, doprinosi i naslijeđe traju i nakon naših života, oblikujući svijet i utječući na buduće generacije. Ukratko, tradicionalna grafička umjetnička forma služila je kao kanal za kulturnu baštinu, umjetničku inovaciju i individualni izraz u ovom slučaju. Kako nastavljamo napredovati u digitalnom dobu, bitno je očuvati i cijeniti bogato naslijeđe tradicionalnih grafičkih tehnika i njihovu ulogu u oblikovanju našeg umjetničkog i kulturnog krajolika.

IZJAVA O AUTORSTVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Marina Florjanović (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom Umjetnička knjiga hrvatskih narodnih nošnji u tehnici linoreza (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Marina Florjanović
(vlastoručni potpis)

Sukladno čl. 83. Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Sukladno čl. 111. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima student se ne može protiviti da se njegov završni rad stvoren na bilo kojem studiju na visokom učilištu učini dostupnim javnosti na odgovarajućoj javnoj mrežnoj bazi sveučilišne knjižnice, knjižnice sastavnice sveučilišta, knjižnice veleučilišta ili visoke škole i/ili na javnoj mrežnoj bazi završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice, sukladno zakonu kojim se uređuje znanstvena i umjetnička djelatnost i visoko obrazovanje.

5. Literatura

1. Perhat ,Vesna. Špilja ruku Cueva de las Manos
<https://nova-akropola.com/mozaik/zanimljivosti/spilja-ruku-cueva-de-las-manos/>
(pristupljeno 12. 9. 2023)
2. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Inkunabula <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=27484>
(pristupljeno 12. 9. 2023)
3. Pelc, Milan. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Grafika
<https://leksikon.muzej-marindrzic.eu/grafika/> (pristupljeno 12. 9. 2023)
4. Galerija Luka. Monotipija
<https://www.galerija-luka.com/blogs/monotipija-likovna-tehnika-izrade-samo-jednog-otiska> (pristupljeno 9. 9. 2023)
5. Galerija Luka. Monotipija
<https://www.galerija-luka.com/blogs/monotipija-likovna-tehnika-izrade-samo-jednog-otiska>
(pristupljeno 9. 9. 2023)
6. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Drvorez
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=16358>
(pristupljeno 12. 9. 2023)
7. Enciklopedija Britannica, mrežno izdanje. Typesetting
<https://www.britannica.com/biography/Johannes-Gutenberg>
(pristupljeno 9. 9. 2023)
8. Sutori. Block printing history
<https://www.sutori.com/en/story/block-printing-history--4R3xc764vG3HqAyLhZxKncxC>
(pristupljeno 9. 9. 2023)
9. Asian Art Museum The Invention of Woodblock Printing in the Tang and Song Dynasties
<https://education.asianart.org/resources/the-invention-of-woodblock-printing-in-the-tang-and-song-dynasties/>
(pristupljeno 12. 9. 2023)
10. [Copper.org. Copper in the Arts](https://copper.org/consumers/arts/2012/january/This_History_of_Inta.php)
https://copper.org/consumers/arts/2012/january/This_History_of_Inta.php
(pristupljeno 12. 9. 2023)

11. Wikipedia.org. Offset tisak

https://hmn.wiki/hr/Offset_printing

(pristupljeno 9. 9. 2023)

12. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Ofsetni tisak

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44816>

(pristupljeno 9. 9. 2023)

13. [Geadata.hr](https://geadata.hr). Sitotisak

<https://geadata.hr/sto-je-sitotisak-diy-tehnika-tiska/>

(pristupljeno 12. 9. 2023)

Popis slika

Slika 1 Otisci ruku Cueva de las Manos

Izvor: https://hr.wikipedia.org/wiki/Melenkolija_I (pristupljeno 12. 9. 2023)

Slika 2 Monotipija Giovanni Battista Castiglione

Izvor: <https://www.seattleartistleague.com/2019/03/20/giovanni-benedetto-castigliones-monotypes/> (pristupljeno 12. 9. 2023)

Slika 3 Prve ilustracije otisnute tehnikom drvoreza

Izvor: <https://www.sutori.com/en/story/block-printing-history--4R3xc764vG3HqAyLhZxKncxC> (pristupljeno 12. 9. 2023)

Slika 4 Tarlatan

Izvor: <https://shop.takachpress.com/tarlatan-regular-yard/> (pristupljeno 12. 9. 2023)

Slika 5 Albrecht Dürer Melankolija I

Izvor: https://hr.wikipedia.org/wiki/Melenkolija_I (pristupljeno 12. 9. 2023)

Slika 6 Proces sitotiska

Izvor: <https://www.jxinprint.com/new/The-screen-printing-process.html> (pristupljeno 12. 9. 2023)

Slika 7 Andy Warhol Marilyn Monroe

Izvor: <https://www.masterworksfineart.com/artists/andy-warhol/marilyn-monroe> (pristupljeno 12. 9. 2023)

Slika 8 Gumeni valjak za linorez

Izvor: https://www.art-materijal.hr/hrvatski/katalog-detalji_4/essdee-valjak-za-linorez-150-mm_488/ (pristupljeno 12. 9. 2023)

Slika 9 Sito za sitotisak

Izvor: <https://www.dickblick.com/products/blick-screen-printing-frames/> (pristupljeno 12. 9. 2023)

Slika 10 Brisači za sitotisak

Izvor: <https://www.learnhowtoscreenprint.com/blogs/news/pushing-vs-pulling-a-squeegee-for-screen-printing> (pristupljeno 12. 9. 2023)

Slika 11 Grafička igla

Izvor: <https://probe.hr/proizvod/rucni-alati-i-pribor/bravarski-i-linarski-alat/tockala-probijaci/crtaca-igla-wolcraft-150mm/> (pristupljeno 12. 9. 2023)

Slika 12 Prikaz skica muške i ženske narodne nošnje iz Dubrovačkog primorja

Izvor: vlastita arhiva

Slika 13 Prikaz skica muške i ženske narodne nošnje iz Istre

Izvor: vlastita arhiva

Slika 14 Prikaz skica narodnih nošnji hrvatica i hrvata iz Bačke

Izvor: vlastita arhiva

Slika 15 Prikaz skica muške i ženske narodne nošnje iz Slavonije

Izvor: vlastita arhiva

Slika 16 Prikaz skica muške i ženske narodne nošnje iz Baranje

Izvor: vlastita arhiva

Slika 17 Prikaz digitalno dorađene skice

Izvor: vlastita arhiva

Slika 18 Prikaz sloja boje na matrici prije tiska

Izvor: vlastita arhiva

Slika 19 Prikaz grafičke preše

Izvor: vlastita arhiva

Slika 20 Prikaz prvog para otisnutih linoreza

Izvor: vlastita arhiva

Slika 21 Prikaz drugog para otisnutog linoreza

Izvor: vlastita arhiva

Slika 22 Prikaz trećeg para otisnutog linoreza

Izvor: vlastita arhiva

Slika 23 Prikaz četvrtog para otisnutog linoreza

Izvor: vlastita arhiva

Slika 24 Prikaz petog para otisnutog linoreza

Izvor: vlastita arhiva

Slika 25 Prikaz izrezanih blokova ljepenke

Izvor: vlastita arhiva

Slika 26 Prikaz oblačenja korica knjige

Izvor: vlastita arhiva

Slika 27 Proces kopskog veza 1. dio

Izvor: <https://www.wikihow.com/Coptic-Bind-a-Book> (pristupljeno 12. 9. 2023)

Slika 28 Proces kopskog veza 2. dio

Izvor: <https://www.wikihow.com/Coptic-Bind-a-Book> (pristupljeno 12. 9. 2023)

Slika 29 Proces kopskog veza 3. dio

Izvor: <https://www.wikihow.com/Coptic-Bind-a-Book> (pristupljeno 12. 9. 2023)

Slika 30 Proces kopskog veza 4. dio

Izvor: <https://www.wikihow.com/Coptic-Bind-a-Book> (pristupljeno 12. 9. 2023)

Slika 31 Prikaz kopskog veza na završnom projektu

Izvor: vlastita arhiva

Slika 32 Prikaz detalja kopskog veza na završnom radu 1

Izvor: vlastita arhiva

Slika 33 Prikaz detalja kopskog veza na završnom radu 2

Izvor: vlastita arhiva

Slika 34 Umjetnička knjiga

Izvor: vlastita arhiva

Slika 35 Detalji iz umjetničke knjige

Izvor: vlastita arhiva

Slika 36 Uvod umjetničke knjige

Izvor: vlastita arhiva

Slika 37 Prikaz sadržaja umjetničke knjige 1

Izvor: vlastita arhiva

Slika 38 Prikaz sadržaja umjetničke knjige 2

Izvor: vlastita arhiva

Slika 39 Prikaz sadržaja umjetničke knjige 3

Izvor: vlastita arhiva

Slika 40 Prikaz sadržaja umjetničke knjige 4

Izvor: vlastita arhiva

Slika 41 Prikaz sadržaja umjetničke knjige 5

Izvor: vlastita arhiva